

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio I. De Præcepto secundo Receptiores sine lite Sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

LIBER XXIX. DECALOGI PRÆCEPTVM SECUNDVM.

SVB Præcepti Secundi Decalogi titulo Iuramenti materia continetur agnata quidem. At quia tractatio hæc valde est assimilis tractatui de Voto, unam hic & alteram enodabo leni, de more, calamo tractationem. Nihil autem omittam, quod circa receptiores sine pugna Sententias, vel circa Problematum litem possit desiderari. De Iuramento igitur perstringam: Quid sit, quotuplex, quæ eius materia. De promissarij obligatione. An sit licitum? Quinam iurare possint, & quonam sensu? De peccato iurantis ex consuetudine, & Iuramentum violantis. De periurij pœnis, & quibus modis obligatio Iuramenti tollatur. De Voto autem enunciabo: Quid sit, & quotuplex. Eius materiam, Obligationem. Modos, quibus possit eius tolli obligatio: nempe de cessatione causa finalis, & notabili mutatione, de Irritatione, Commutatione, Dispensatione, &c.

SECTIO PRIMA.

De Præcepto Secundo receptiores sine lite Sententiæ.

DE IURAMENTO.

CAPVT I.

Quid, & quotuplex Iuramentum.

IURAMENTVM dicitur à Iure. Quia instar iuris habendum, unde à Latinis passim *Iusurandum* vocatur. Est autem Iuramentum, Attestatio diuini nominis, vel invocatio diuini testimonij, ad fidem faciendam, vel promissionem firmandam. Unde duo ad Iuramenti essentiam requiruntur: nempe intentio iurandi, seu Deum testem faciendi: & locutio, qua in testem vocatur; & si alterum horum absit non erit Iuramentum. Unde in his formulis: *In veritate, In rei veritate, Per fidem meam, In fide mea, In fide boni viri, In fide Christiani, In*

fide Sacerdotis, In fide Religiosi. In conscientia, vel Per meam conscientiam, vt ordinariè accipiuntur, non erit Iuramentum. Quia qui sic loquuntur, iurare non intendunt; sed solum significare, se loqui ex virtute fidei, seu veritatis, quam vir probus, Christianus, Sacerdos, aut Religiosus in dictis, ac promissis suis debet adhibere; etsi fallat, vt non habeatur verax, ac fidelis. Si tamen per fidem Catholicam Fidem intelligant, erit iuramentum; quia censentur Authorem illius in testem adducere. Proinde rustici confitentes, se iurasse, ac blasphemasse, debent interrogari, quonam modo iurant, præsertim circa sua pecora. Nam sæpè multa impatientiæ verba proferunt, quæ non sunt iuramenta, & quæ ordinariè veniale piaculum non excedunt. D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 1. Lessi. l. 2. cap. 42. dub. 1. Filliuc. tract. 25. cap. 2. Sanch. l. 3. Moral. cap. 2. num. 16. 10. & 32. Suar. l. 1. de Iuram. cap. 13. num. 9. Sylui.

Secl. I. De Præcepto. II Recept. Sentent. 103

Sylui. 2.2.g.89.a.1. Nauar. c. 1.2. sum. n. 2. Laym. l. 4. tr. 3. c. 2. n. 2. & 4. Marchant. in resol. pass. c. 1. q. 1.

Verba hæc: *Coram Deo loquor, Deus scit, ita esse, Deus scit, me vera dicere, Videt conscientiam meam*: si accipiuntur prout vulgo accipi solent, innuocatiue scilicet, intendendo Deum in testem inducere eius, quod dicitur, sunt iuramentum. Si tamen quis iurare non intendat, sed proferat illa verba per modum narrationis, asserendo, Deum ista scire absque innuocandi, aut confirmandi sua dicta, intentione, iuramentum non erit. Quia deest intentio. Aut si proferantur huiusmodi verba à viris iurare solitis, presumuntur iuramenta, nisi aliter de animo iurantis constet. Valent. 2. d. 6. q. 7. pun. 2. Sanch. l. 3. c. 2. n. 20. Lessi. l. 2. cap. 4.2. dub. 1. n. 4. Laym. l. 4. tr. 3. c. 2. numer. 4. Filliuc. tract. 25. numer. 124.

Iuramentum per falsos deos non est verum, nec obligat, nisi ex conscientia erronea. Quia nulli eis reuerentia debetur. Vnde non est per se morale peccatum falsum iurare per Iovem, si scias Iovem mihi esse. Quia verè non iuras, sed locutis, & imagine iuramenti ludis. Si tamen iuramentum serio fiat, erit peccatum mortale Blasphemia, sicut etiam mortale erit, iurare per dæmonem, siue iuramentum sit contestatorium, siue execratorium. Quia Dei honor diabolo tribui videtur. Suar. l. 1. de iuram. c. 1. numer. 7. & 9. Clauis Reg. l. 5. c. 3. n. 21. Reginal. l. 1.8. numer. 19. Laym. l. 4. tract. 3. cap. 1. numer. 2.

Quando aliquis ira affectus dicit, *Per Deum, vel Corpus Dei, aut Corpus Christi*, non intendens Deum in testem innuocare, nec aliquid confirmare, non est verum iuramentum. Quia hic potius intendit malum imprecari, vel iram aut tædium patefacere, quam iurare. Sanch. l. 3. Moral. c. 2. n. 18. Bonac. de iuram. q. 1. pun. 1. n. 2. Reginal. l. 1.8. c. 1. n. 9.

Sufficit ad iuramentum Dei tacita innuocatio. Quia Deus per tacitam innuocationem in testem adducitur: vt contingit, quando quis rogatus, vt iuret manu tangit crucem, vel Evangeliorum librum vel aliud signum gerit, quo se iurare ostendit: vt si subscribat aliquam scripturam, in qua iuramentum continetur. Præterea tacita Dei innuocatio contingit, quando iuramentum fit per creaturas, in quibus specialiter Dei reuelat bonitas, vt si fiat per sanctos, animam rationalem, &c. Quia tunc non volumus creaturas nobis testes esse; sed Deum, qui in ipsis singulari modo residet: accipitur enim continens pro contento, signum pro signato, creatura pro Creatore. Sanch. l. 3. cap. 2. numer. 12. Lessi. l. 1. cap. 12. n. 6. Rodrig. p. 1. sum. c. 190. n. 1. Clauis Reg. l. 5. cap. 1. Suar. l. 1. de iuram. c. 1.

Porro tribus modis potest creatura in testem adduci. Primo, tanquam testis infallibilis veritatis: & hoc modo adducere creaturam, est Blasphemia. Quia tribuitur creaturæ Dei attributum: iurans tamen non presumitur velle hoc modo iurare, nisi ex iudiciis presumatur. Secundo, creatura potest adduci, quatenus in ea reuelat Deus, vel quatenus ordinatur ad Deum, & quatenus Deus in ea honoratur: & sic est verum iuramentum. Vnde iurans, per Tēpla sanctorū, per habitū D. Petri, per ordines, per tonsurā per habitū Religiosum, &c. dicitur

verū iuramentum emittere. Tercio potest adduci creatura secundū dignitatē, quam in se habet, non per ordinem ad Deum: vt quando quis dicit, Per meam conscientiam, per fidem boni sacerdotis: non dicitur proprie iurare. Quia solum confirmat suum dictum per creaturas tanquam per res humanas, nec intendit Deum in testem innuocare. Sylui. 2.2.g.89.a.6. Sanch. l. 1. cap. 1. numer. 25. Clau. Reg. l. 5. cap. 1. Suar. l. 1. de iuram. cap. 13. numer. 23. Azor. p. 1. l. 1. cap. 1. q. 1.

Ad iuramentum verba determinata non requiruntur, sed sufficit, vt quis Deum adducat, in testem quæcumque verbis. Imò quamvis adhibeatur verbum *Iuro*, non censetur verum iuramentum emitti, si proferens non intendat verè iurare: aut si addat aliquid, quod verbum illud à propria significatione distrahatur. Hinc patet, eum non teneri iuramento, qui solum dicit, *Iuro*, vel *Iuro*, me facturum hoc. Quia Deus in testem non adducitur. Sequi dixerim, si hoc addat, animo verè Deum adducendi. Quia ad iuramentum sufficit, vt quis sua mente intendat, se vinculo iuramenti obstringere. Sanch. l. 3. sum. cap. 2. numer. 27. & 32. Bonac. de iuram. quaest. 1. numer. 6. & 7. Suar. de Relig. l. 1. cap. 1. & cap. 13. numer. 3.

Plures apud Doctores iuramenti diuisiones inueni. Aliud verbis concipitur, aliud nutu, vel signo aliquo, aut manu subleuata, aut Evangeliorum, seu reliquiarum tactu, aut subscriptione scripturæ in qua iuramentum continetur, vt dixi. Deinde aliud fit per simplicem contestationem, qua Deus in testem adducitur. v. gr. *Tellor Deum, Iuro per Deum, per fidem Christi, vel Dei*: quæ omnia idem valent. Aliud fit per execrationem, seu imprecationem: v. gr. quando quis aliquid affirmat, vel negat, adducendo Deum non solum in testem, sed etiam in Iudicem, & vendicem, seu punitorem, si falsum sit quod iurat: vt si quis dicat: *Per eam, Non mouear hinc, Diabolus me arripiat, Per animam meam, Per salutem meam, vel alterius, Ita me Deus amet, sit propitius &c.* sensus enim est, si non ita est vt aliter, Deus inferat mihi mortem, damnationem, non me amet, propitius non existat. Ex quo fit, vt iurans falsum in iuramento execratorio, non solum sit periturus, sed etiam in propriam charitatem, aut in pietatem, si in personam alterius; vt si per vitam patris, aut filij &c. delinquat; modò ex animo illud sibi, vel alteri malum imprecetur. Et tunc poenitens tenetur hanc fateri circumstantiam. Quia peccauit contra Religionem & charitatem. Hinc peritium execratorium continet specialem malitiam contra charitatem sui. Quia per hanc execrationem, seu maledictionem, exponitur quis maiori diuinæ vindictæ periculo: licet putet vindictam minime infligendam: vel iuste sibi poenam imprecetur. Quia quantum est ex se crudeliter à se diuinæ misericordiæ remouet beneficium. Lessi. l. 2. cap. 41. dub. 2. Tollet. l. 4. cap. 20. Reginal. l. 18. nu. 31. Valent. 2. d. 6. quaest. 7. pun. 2. Filliuc. tr. 25. c. 3. Sanch. l. 3. cap. 1. Laym. l. 4. tr. 3. ca. 4. Suar. l. 1. de iuram. c. 12. Verum quia raro, & ferè nunquam accidit, vt quis sibi malum imprecetur ex animo consequenter non videtur necesse poenitentem à confessione interrogari de hac circumstantia, cum falsum iuramento execratorio iurauit. Sanch. citat. n. 7. Filliuc. c. 3. q. 8.

Aliud

9 Aliud iuramentum fit per Deum, aliud per creaturas; aliud est *solemnne*, aliud *simplex*. Solemnne fit cum certa iuris formula, ut coram Notario, Iudice, attractis Evangelii: Simplex vero illam iuris formulam non habet. Aliud est *asseritorium*, aliud *promissorium*: illud adhibetur ad aliqua præterita vel præsentia affirmanda aut neganda: hoc utimur ad aliquid futurum affirmandum. Aliud est *absolutum*, aliud *conditionale*: conditio autem aliquando à iure, aliquando ab ipso iurante ponitur. Porro cuncta hæc iuramenta quovis modo fiant, sunt eiusdem speciei. Quia iuramentum formaliter consistit in diuini testimonij inuocatione, quæ est eiusdem rationis quovis modo iuramentum fiat. Quod autem fiat per sanctos, aut per alias creaturas, materialiter se habet ad iuramentum. Lessi. l. 2. cap. 42. dub. 2. num. 9. Reginal. l. 18. num. 31. Suar. l. 1. de iuramen. cap. 5. & 9. Sylui. 2. 2. quæst. 84. art. 11. Layman. l. 4. tract. 3. cap. 4. num. 4. Bonac. de iuram. quæst. 1. punct. 2. & alij. Vnde dum confessionem gerimus de iuramentis falsis, &c. necessarium non est illa individualiter enarrare, Iuranti per Deum, per vitam meam, sic me Deus adiuvet, &c. Sed sat erit dicere, septies (verbi gratia) falso iuravi. Sanch. l. 3. sum. cap. 1. num. 9. Santius in select. d. 6. num. 6.

10 Iuramenti materia debet esse res licita, & non peccaminosa. Quia Deo irrogatur iniuria, cum in testem adducendo rei turpis, & illicitæ. In id iuramentum non obligat, si illud, quod promittitur, est peccatum; vel saltem non potest sine peccato impleri. Quia iuramentum non est iniquitatis vinculum, nec potest ad malum obligare. Quando autem iuramentum fit de materia partim licita, partim illicita: seruandum est quoad partem licitam & possibilem. Quia vtile per inutile non vitiatur. Sanch. l. 1. sum. cap. 9. num. 29. Laym. l. 4. tract. 3. cap. 6. num. 1. Navar. cap. 12. sum. num. 17. Suar. & Clauis Reg. quos refert, & sequitur Elig. Bas. v. iuramentum 1. num. 9.

11 Res indifferens, aut impossibilis, aut impeditiva maioris boni, seu diuinis Consiliis contraria, non est iuramenti materia quando sic manet: imò iuramentum de tali re non obligat. Quia Deus obligare non vult ad quidquam vanum, & otiosum, & suis contrarium consiliis, seu ad aliquid maioris impeditivum boni. Attamen licet iuramentum de re indifferenti, vel de ea, quæ melius est non fieri, per se loquendo non obliget: obligat tamen si in alterius fauorem fiat: nisi ille remittat. Quia in hoc casu spectatur, quid gratius sit homini, non quod in se melius: & idè huiusmodi iuramenti adimpletio iam non est actus indifferens, sed actus virtutis, nempe veracitatis, & fidelitatis. D. Thom. 2. 2. quæst. 89. a. 7. Caiet. ibi. Navar. sum. cap. 13. num. 12. Suar. l. 2. de iurament. cap. 12. Tolet. l. 4. cap. 22. num. 3. Laym. l. 4. tract. 3. cap. 6. num. 3.

Quando non obligat, & quando obligat iuramentum factum de re prohibita per legem civilem; quæ primario, & immediate dirigitur ad bonum publicum, non obligat. Quia lex, quæ immediate ad bonum publicum dirigitur, obligat ad culpam, iuramentum verò non de re prohibita obligat ad aliquid gerendum, quod sit peccaminosum. Secus dixerim de iuramento facto contra legem, quæ primario, & immediate respicit

fauorem, & commodum personæ private: hoc enim obligat, modo non vergat in tertij præiudici. Quia hæc lex immediate fertur in fauorem personæ private: quælibet autem persona priuata potest suo iuri cedere, absque tertij præiudicio: Ergo si cedat iuri suo cum iuramento, validum erit, & obligatorium iuramentum. Tales sunt leges, seu privilegia concessa ætate minoribus, ac filiis familias, nè ex contractu: & mulieribus, ne ex fideiussione efficaciter obligentur. Quibus renunciare possunt, si non semper valde saltemlicitè, ut insuper accedens iuramentum obligandi vim habeat, ex ipso etiam communium iurum dispositione. Bonac. de iuram. q. 1. punct. 5. num. 1. & 2. Sanch. l. 1. sum. cap. 9. num. 22. Filliuc. tract. 25. cap. 7. q. 6. Valq. de testament. c. 3. dub. 2.

CAPVT II.

De iuramenti Promissoris Obligatione.

PROMISSIO, aut iuramentum factum contra prius iuramentum, aut contra votum, aut contra priorem promissionem, valdam, non obligat. Quia secundum iuramentum, vel secundam promissionem, de re, quæ sine peccato seruari non potest, & idè secunda spon'alia iurata contra primam, sunt invalida. Gestis tamen contra obligationem iuramenti, valida sunt, nisi aliud sint irrita: ut matrimonium contra votum simplex castitatis, aut contra spon'alia iurata cum alia, validum est. Quia iuramentum non reddit iuramentum inhabilem ad faciendum actum contrarium ex se validum etiam si iurans dum iurauit voluntatem haberet auferendi sibi potestatem valde gerendi actum contrarium. Non enim potest hanc sibi potestatem auferre. Fieri tamen potest, ut huiusmodi actus & gesta à iure irritentur. Vnde si mulier iuret, se fundum dotalem non alienaturam, & postea illum alienet absque Iudicis autoritate: alienatio non est valida: non quia sit contra iuramentum: sed quia à iure irritatur. Suar. l. 2. de iuram. c. 19. n. 7. Sanch. l. 3. sum. c. 12. num. 32. Bonac. de iuram. q. 1. punct. 6.

Si quis exterius inret sine animo iurandi, ex vi iuramenti coram Deo non obligatur. Quia re vera non iurat. Tamen si huiusmodi iuramentum alteri sit alicuius damni causa, teneatur iurans illud facere: imò in foro externo cogereetur implere ob veri iuramenti præsumptionem: & ratione scandalis, quod oriretur ex transgressione externa iuramenti, iurans animo ficto, stare iuramento obligaretur. Sanch. l. 3. sum. cap. 10. num. 13. Suar. de iuram. l. 2. cap. 7. Azor. l. 11. cap. 4. q. 1.

Quoties rationabiliter iuramentum exigitur, lethale crimen perpetrat qui iurat ore tenus cum animo non iurandi, aut non se obligandi. Quia gravis intercedit deceptio, quæ expressè vsui ac fini iuramenti valde in rebus humanis necessario repugnat. Ast si iuramentum irrationabiliter exigitur, & iurans verum asserat, mortaliter non delinquit. Si verò falsum

Secl. I. De Præcepto II. Recept. Sentent. 107

sum est, quod iurat, & intendat materiam illam falsam iure iurando confirmare, seu id ad rem falsam referre; mortaliter peccat. Si verò solum illa verba usurpet, ad significandum aliud mente conceptum: nec intendit per illa verba quidquam confirmare, non delinquit lethaliter, & scandalo excludo. Quia habet ius illa verba usurpandi iuxta quem sensum libuerit. Porro qui iurat cum animo non adimplendi, delinquit mortaliter peccato periurij. Quia cum duplex veritas in promissorio iuramento requiratur, præsens, & futura: deest veritas præsens, nempe animus exequendi; quod si postea non exequaris noua culpa lethalis accedit. Quia deest executionis veritas. Sanch. l. 1. sum. cap. 4. num. 9. Lessi. l. 2. cap. 17. dub. 8. num. 42. & 43. Nauar. cap. 12. num. 13. Suar. l. 3. de iuram. cap. 15. num. 2. B. mac. de iuram. quest. 1. punct. 7. num. 6. Valenz. 2. 2. d. 6. quest. 7.

16 Iuramentum contractui appositum, cui error as dolus causam dedit: irritum est. Quia est error circa rei substantiam: Vt si quis iuret, se datum rem aliquam, quam putat esse vitrum, & postea comperit, esse gemmam. Vt enim iuramentum obliget, requiritur consensus & voluntas: quoties autem error, & dolus sunt circa substantiam, deest consensus: quia iurans non intendit iurare rem illam, sed aliam: & hoc verum, etiamsi error & dolus sint tantummodo comitans, id est, etiamsi iurans, cognito errore, iurasset. Suar. de iuram. l. 2. cap. 11. num. 7. Sanch. l. 3. cap. 11. num. 42. Lessi. l. 2. ca. 17. dub. 7. num. 334. Bonac. quest. 1. de iurament. punct. 8.

17 Quando autem dolus solum versatur circa rei qualitatem, vel causam promissionis, aut iuramentum contractus: iuramentum non obligat. Quia solum circa vbi dolus est, voluntas excluditur: & iuramentum non obligat extra mentem, & intentionem iurantis. Vnde qui iuramento puellæ promissit, se eam ducturum in coniugem reputans esse virginem, & postea occulte fornicatam intelligit: non tenetur iuramento. Quia error dedit causam promissioni.

18 Iuramentum promissorium metu graui extortum etiamsi iniuste: obligat, modo factum sit animo se obligandi, & de re licita. Quia iure naturæ tenemur efficere, vt verum sit, quod iurauimus, ne Deum faciamus testem falsi. Vnde qui pro redimenda vita cum iuramento latroni centum aureos promissit, soluere tenetur. Vbi autem soluit, poterit eos in iudicio repetere. Crediderim, tutius in hoc casu esse petere iuramenti relaxationem ab eo, qui potest relaxare. Laym. l. 4. tract. 3. cap. 7. num. 2. Sylui. 2. 2. quest. 89. art. 7. quest. 1. & alij communiter.

19 Violatio iuramenti, metu extorti, mortale crimen est, præsertim si materia sit grauis, & is, in cuius fauorem factum est, vel alius potestatem habens, non relaxet. Quia grauem Deo infert iniuriam violator; cum efficiat, vt Deus in testem falsi adductus fuisse videatur. Ceterum in dubio an habuerit animum se obligandi, qui graui iurauit ex metu, obligatur iuramentum implere. Quia possessio stat pro iuramento; & idem est iudicium fori interni, & externi, quando externum non nititur falsa præsumptione. Et in hoc casu forum externum in iuramenti fauorem iudicaret. Gutier. de iuram.

ram. part. 1. cap. 57. num. 2. c. Sanch. de matr. l. 1. d. 9. num. 3.

CAPVT III.

De Conditionibus requisitis, vt sit licitum iuramentum.

DE Fide est licitum esse iuramentum. Quia in scriptura Sacra legimus viros sanctissimos in contradicibus iurasse. Abrahamum testor, qui iniens cum Abimalecho fœdus illud iureiurando confirmauit. Idem gessit Isaac. Gen. 21. & 26. Certe hoc ex vfu omnium Gentium, ac tribunalium euidenter ostenditur. Attamen licet iuramentum sit licitum, & bonum, non est ex eo bonorum generis, quæ sunt per se bona ac frequentanda, tunc ieiunium, oratio, &c. sed ex eo, quæ bona sunt necessitate oblata: vt vfu medicinae, quæ solum urgente necessitate adhibetur. Vnde vt iuramentum sit licitum multæ conditiones à Doctoribus assignantur, quas hoc carmen amplectitur: Quis, cui, quod, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando. De quibus lege Sayrum in clau. l. 5. cap. 3. num. 7. Has conditiones inibi annotandas omitto, aliasque ad quodlibet iuramentum requisitas, quas D. Tho. iuramenti comites appellauit, recenseo. Castro cont. heres. v. iuramentum. Lessi. l. 2. c. 42. dub. 3. n. 13. Sanch. l. 3. sum. c. 3. m. 1. Bonac. de iuram. q. pun. 3. Filliuc. tr. 25. c. 2. q. 3. Laym. l. 4. tr. 3. c. 3. ex D. Tho. 2. 2. q. 89. a. 2.

Vt licitum sit iuramentum, tria requiruntur. Veritas, iustitia, & iudicium. Ierem. 4. Iurabis, dicit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia. Veritas ad iuramentum requisita in hoc consistit, vt iurans non leui, sed probabilis coniectura, prudenterque arbitretur, verum esse, quod iurat. Vnde si verum non sit, vel arbitretur, non esse verum, aut dubitat de veritate eius, quod certo affirmat lethaliter delinquit periurij crimine: nisi ob deliberationem, aut leuem negligentiam in dignoscenda veritate excusetur. D. Tho. 2. 2. q. 89. a. 3. Tolet. l. 4. cap. 21. Nauar. c. 12. n. 3. Sanch. l. 3. cap. 3. Lessi. l. 2. 42. dub. 3. num. 17. Sylui. 2. 2. q. 89. a. 3. Laym. l. 4. tr. 3. cap. 3. num. 1.

In omni materia etiam leni iuramentum asserterium est peccatum lethale, quoties iurans credit, non esse verum quod allerit, etiam si iuret ex bono, ac necessario fine, aut ex timore, aut ioci causa fiat. Quia intrinsecè malum est Deum in mendacij testem adducere. Suar. l. 3. de iuram. cap. 5. num. 6. Sayr. in clau. l. 5. c. 4. num. 14. Nauar. cap. 12. sum. num. 6. & 7. Sylui. 2. 2. q. 89. a. 3. & alij. Mortaliter etiam delinquit, qui rem dubiam iurat, vt certam. Quia se periculo, falsum iurandi, exponit. Omnes sic.

Certe minus malum ab eo committitur, qui iurat, se facturum aliquod veniale, animo illud exequendi, quam animo non exequendi. Quia qui exequendi animo iurat, peccat solum venialiter: qui verò iurat cum animo non exequendi, mortaliter peccat veritatis requisita defectu. Sanch. l. 3. cap. 4. numer. 22. Bonac. de iuram.

20 De Fide est, licitum esse iuramentum, pluribus iuramen circumstantiis adhibe

21 Vt iuramentum sit licitum, requiritur veritas, iustitia, & iudicium.

22 In omni materia etiam leni, peccatum mortale est siue veritate, aut sub dubio iurare.

23 Si quis iurauit, si in aie a i. quod veniale, animo exequendi, quam animo non praestandi.

de iurament. quest. l. punct. 3. numer. 6.

24 *Qua diligencia adhibenda, ut rei veritas cognoscatur.*
Diligentia autem adhibenda ab eo, qui iurat, ad discernendam rei veritatem, ut à peccato excusetur, ea debet esse, quam postulat materia supra quam iuramentum cadit. Quia aliqua res maiorem, aliqua minorem, diligentiam requirunt. Sayr. in Clavi. l. 5. cap. 4. num. 33. Sanch. l. 3. sum. cap. 3. num. 10. Arag. 2. 2. quest. 89. art. 3.

25 *In quo consistat iudicium in iuramento requisitum?*
Iudicium in iuramento requisitum in hoc consistit, ut fiat cum necessitate, ac reverentia. Propterea si fiat sine necessitate, ut in re leui, quam necesse non sit, iuramentum firmare, peccatum committitur defectu iudicii, quod quidem venialis limites non excedit. Lessi. l. 1. cap. 42. dub. 3. num. 17. Sayr. in Clavi. l. 5. cap. 4. num. 31. Suar. l. 3. de iurament. cap. 12.

26 *In quo consistat iustitia in hoc?*
Porro iuramenti iustitia in hoc consistit, ut iuramentum non fiat de re illicita. Quia sit irreverentia Deo, eum in testem illicitæ rei adducendo. Hæc autem irreverentia est grave peccatum, aut leue pro gravitate aut leuitate materiæ, supra quam fertur iuramentum. Lessi. l. 1. cap. 42. dub. 1. num. 17. & 18. Reginal. l. 18. num. 87. Suar. l. 3. cap. 12. num. 7. & 8. Sanch. l. 3. sum. cap. 4. n. 33.

CAPVT IV.

De iis, qui iurare possunt, & quo sensu iurare teneantur.

27 *Quæ etas ad iuramentum in iudicio requiratur?*
M Asculus ante decimum quartum annum, & puella ante duodecimum ex iuris p. descriptione ad iuramentum solemne in iudicio in causis civilibus non admittitur. Quia non habent sufficientem rationis usum, seu maturum iudicium, ad iurandum cum reverentia debita; propterea non possunt à Iudice ad iurandum cogi. In criminalibus vero non admittitur minor viginti annis, cap. Pueri, 2. 2. quest. 5. l. Inuiti. ff. de testib.

28 *Repelluntur à iuramento in iudicio per iurum.*
Repelluntur à iuramento in iudicio conuicti fuisse, ac condemnati. Quia præsumuntur peieraturi etiam tunc, qui semel peierarunt. Interdicitur etiam Sacerdotibus ac Prælatibus iurare in iudicio sine gravi causa, ac necessitate. Nec tunc licet Clericis iurare sine licentia Episcopi in actu testificationis, & quando coguntur à laico iurare coram ipso tanquam suo superiore: vel quando coram eo, qui non est eorum superior, iurant de calumnia. c. Paruuli, 2. 2. quest. 5. cap. si quis Presbyter, 2. q. 5. c. Quamquam 14. q. 2. cap. Peruenit, de iurament. cap. si quis 2. 2. q. 5. Sylui. 2. 2. quest. 89. art. 10.

29 *Per nuncium, vel procuratorem potest iuramentum præstari, modo procurator speciale mandatum habeat ad iurandum; & actus talis sit, qui per procuratorem præstari valeat; & lex proprium iusiurandum non requirat, seu non præscribat, ut quis propria manu iuret. Hinc fit, ut ille, cuius nomine præstatur iuramentum, eo obligetur: non vero nuncius, vel procurator. Quia alterius nomine iuramentum emisit, cap. vlt. de iur. in 6. Suar. l. 2. de iuram. c. 31. Azor. p. 1. l. 11. cap. 7. q. vlt. Sanch. l. 3. cap. 13. num. 25.*

Quando iusta causa subest petendi iuramentum, licet potest exigi ab eo, qui creditur peieraturus. Quia non petitur, nec intenditur peritium: sed iuramentum, quod alter licet potest emittere absque mendacio. Unde in hisce casibus licere censuerim: Primum, si iudex, & pars id postulet, vel alias officij exigat ratio: ut cum adducuntur testes, vel inquisitionis via proceditur. Secundum, si alterius causam agas, & ratio officij tui postulet, ut ab aduersario iusiurandum petas; si enim omittas præuicari videberis. Tertio, si speras, illum Numinis reverentia haud ausurum peierare, & alias magni tui interfit. Quartum, si eius peritium possis tui ad commodum: verbi gratia ad eius fraudes detegendas, & fidem ei detrahendam: ut sic in iuram euadas aut ius obtineas. Extra hos casus fas non erit. Quia quantum in nobis est, tenemur, tantam Dei iniuriam, & proximi vitare peccatum. Et qui absque iusta causa iuramentum petit ab eo, qui credit probabiliter peieraturum, mortaliter delinquit, etiam si peierans paratus esset ad peierandum. In dubio autem, an alter sit peieraturus, petens non peccat, per se loquendo. Quia in dubio non debemus præsumere, alterum velle delinquere. D. Tho. 2. 2. quest. 89. a. 4. Suar. l. 3. cap. 14. num. 16. Reginal. l. 28. 76. & 77. Sanch. l. 3. sum. cap. 8. n. 7. Lessi. l. 1. cap. 42. dub. 10. Diana. p. 5. n. 7. c. 1. Bonac. q. 1. de iuram. punct. 11. num. 1.

Num liceat amphibologia uti, qui iurant, proprium Problema resoluet. Inpresenti monuerim, iustam vendi his amphibologiis causam esse, quoties id necessarium, aut vtile est ad salutem corporis, honorem, rem familiarem tuendam, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio, tunc expediens, & studiosa censeatur. Item cum ratio operis alias iusti id requirit; v. gr. in stratagematibus belli, in explorationibus, in insidiis, in defensione contra inimicos in casibus aduersis auertendis, vel ad utilitatem aliquam sibi, vel proximo iuste conciliandam. Nullus autem amphibologiæ, vel æquiuocationis usus fraudi, dolo iniusto, vel iniuriæ alicuius debet, aut potest suffragari. Unde qui intali casu amphibologia utitur, si nocumentum sit grave, mortaliter peccat. Quia nunquam licet iniustum nocumentum proximo inferre, aut tali nocumento iniusto etiam negativè cooperari. Secus si nocumentum sit iustum, & iuste inferatur: tunc enim licebit ei, qui illud inferre potest amphibologia uti, ut inferatur. Quia in hoc casu illa per se mala non est, cum in aliquam feratur utilitatem: & nocumentum ipsum quod inferitur est licitum. Hinc potest miles amphibologia uti ut inimicum decipiat illique noceat. Idem licebit Iudici, ut reo veritatem expiscetur. Item licebit amphibologia furem deducere, ut à satellite capiatur. Non licebit tamen in casibus iniustis, in quibus quovis modo hosti communi usu, fides est decreta, eam frangere. Similiter in contractibus cum inimico, & in eorum materia, & circumstantiis, in quibus ob publicam, & communem societatem, nulla amphibologia admittitur: sicut non licet adulterari, fornicari, & alia peccata committere, ex quibus damnum etiam iustum hosti euenire possit. Nauar. ad c. Humanam

Secl. I. De Præcepto II. Recept. Sent. 109

mane aures 22. q. 5. Valent. 1.2. d. 5. q. 13. pun.
2. Tolet. 1.4. c. 21. n. 9. Sa. v. iuramentum. n. 6. Sanch.
1.3. sum. c. 6. n. 1. Reginal. 1.2. n. 9. Diana p.
2. ar. 1. resol. 25. & p. 1. ar. 6. resol. 3. Manu. to. 1.
sum. c. 90. n. 7. Suar. de iuram. 1.3. c. 1. n. 6. Lessi.
1.2. c. 4.2. dub. 9. num. 48.

32 Qui sua sponte se offert ad iuramentum sine necessitate peccat mortaliter, amplius bologus vtr.

Si quis orationem de futuro confirmet iuramento, vrendo aliqua amphibologia, aut furo verborum aut aliqua conditione tacite subintellecta: atque adeo iuret id quod est verum secundum mentem suam: falsum autem secundum mentem eius, cui iuratur: peccat lethaliter, si id gerat, vel iponte se offerat sine necessitate, vel à superiore legitime iussus iurare. Nauar. sum. cap. 12. num. 8. Sayr. in clauis, l. 5. c. 4. n. 21. Tolet. 1.4. c. 21. num. 9. Lessi. 1.2. cap. 42. n. 46. & 48. Azor. p. 1. c. 4. q. 5. Armil. v. iuramentum, num. 16. Lopez p. 1. c. 42. Ratio est, quia præceptum naturale Religionis non solum obligat ad diuinum tuendum honorem, efficiendo verum id, in cuius confirmationem re vera est invocatum diuinum testimonium, sed etiam id, quod rationabiliter potest ab aliis credi, fuisse diuino testimonio confirmatum: aliam minueretur perse loquendo, apud illos honor diuinus: & superior, vel iudici, vel parti fieret iniuria, & iudicium peruerteretur.

33 Scio iuramentum sine necessitate excusari à perituro, & à lethali crimine, si amphibologiis vtatur extra iudicium, & in materia non præiudiciali: vel si irrationabiliter compellatur ad iurandum. Quia in hoc iuramento deficit solummodò discretio seu iudicium, cuius defectus solus non efficit iuramentum mortaliter peccaminosum. Bonac. de leg. d. 4. quest. 1. num. 12. Filliuc. tr. 2.5. num. 33. Sanch. 1.3. cap. 6. Diana punct. 2. tract. 1. resol. 25. & punct. 3. tract. 3. resol. 30. Monuerim, admodum perniciosum esse restrictionem mentalium vsuum, & valde iuri naturali quatenus homo est animal sociale, repugnare, omnemque societatem dissolvere: nihilque aliud esse, quam fraudum sentinam omnibus Christianis omnino abhorrendam.

CAPVT V.

De peccato iuranti ex consuetudine.

34 Qui habent iurandi consuetudinem, sed non mentem in statu peccati et thali non est

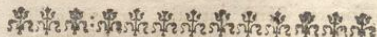
CONSUETVDO iurandi vt sumitur pro habitu inclinante ad actus similes illis, quibus fuit productus per se non est peccatum mortale. Quia ipsa est potius peccati mortalis effectus. Peccatum enim non consistit in habitu, sed in actu, vel in alicuius actus omissione. Vnde qui habet iurandi consuetudinem, sed non mentiendi, non est in peccato lethali, statu: etiam si non conetur eiusmodi consuetudinem euellere. Quia talis consuetudo non est magis praua, quam sint ipsi actus iurandi: habitus enim suam desumit malitiam ab actibus: sed actus non sunt mortaliter mali, cum non sint perituro. Ergo. Valent. 2.2. d. 6. quest. 7. punct. 3. Reginal. 1.17. num. 87. Sanch. 1.3. sum. cap. 5. Filliuc. tract. 2.5. cap. 10. quest. 9.

Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

Qui vero habet iurandi & mentiendi consuetudinem, & iungendi mendacia cum iuramento: peccat lethaliter, si talem consuetudinem euellere non conetur. Quia censetur esse in proxima delinquendi lethaliter occasione: cum illa consuetudo ad iungenda iuramenta cum mendacio inducat. Sayr. in clauis, l. 5. cap. 5. num. 10. Suar. 1.3. de iuram. cap. 6. Nauar. sum. cap. 12. num. 6. Sylui 2.2. q. 89. art. 3. concl. 3.

36 Aduertens, se habere peierandi consuetudinem, & non adhibens remedia ad illam auferendam: delinquit lethaliter, quoties id aduertit, & extirpare huiusmodi consuetudinem non conatur. Quia in proxima occasione delinquendi mortaliter delinquitur. Valent. 2.2. d. 6. q. 7. punct. 3. Bonac. de leg. d. 4. quest. 5. punct. 13. numer. 5. Sanch. 1.3. c. 5. n. 13. Graf. p. 1. l. 2. cap. 10. num. 14. Diana p. 1. tract. de circumstant. resol. 55.

37 Profectò ab eo statu peccati potest se liberare, de praua consuetudine, ac peccatis dolendo, & proponendo, se amplius non male iuraturum, conaturumque huiusmodi consuetudinem auellere. Vnde talis potest absolui. Quia hæc consuetudo non dicitur occasio extrinseca, ob quam sit ei deneganda absolutio. Postquam autem penitens prauam consuetudinem efficaci proposito retractauit, tunc sequentia falsa iuramenta, eadem consuetudine quasi naturali, ac necessario impetu prouenientia, non imputabuntur ad peccatum. Quia neque sunt voluntaria in se, vt supponitur: neque in sua causa puta in consuetudine, quippe quæ ab ipso per propositum retractata, non amplius voluntaria censi debet: sed indeliberata orta scilicet ex proua iurandi consuetudine. Porro quando Doctores dicunt abnegandam esse absolutionem habenti consuetudinem iurandi intelligendi sunt de habente consuetudinem iurandi ex aduertentia: non autem quando proferuntur iuramenta inaduerterter; cum tunc non sint peccata quantumcumque ex possima consuetudine oriantur. Tunc tamen ager Confessor, penitentem moneat, vt negligentiam in extirpanda praua hac consuetudine fateatur. Scio, ratione scandali vitandi quod iurans passim aliis præbere solet, iuxta prudentis Confessarij iudicium, absolutionem aliquando denegari debere, aut differri, prout saluti penitentis expedire iudicauerit. Laym. 1.1. tract. 2. c. 3. num. 6. Santius in select. d. 10. numer. 5. & 7. Diana pun. 1. tr. 5. resol. 62. & pun. 1. tract. 7. resol. 55. Calpen. tract. 12. d. 3. num. 14. Suar. de Relig. tom. 2. de iuram. l. 3. cap. 7. num. 3.

CAPT VI.

De peccato iuramentum violantis.

38 **V**IOLANS iuramentum promissorium in re magni momenti, mortaliter delinquit, vt patet. At qui in re parui momenti serio promissa violat etiã peccat lethaliter siue

K sit

aut parua
serio, promissa
lethaliter
peccant.

fit tota materia siue pars. Quia qui rei paruae promissionem, quam iuramento confirmauit, non implet: quantum in se est Deum efficit testam falsi: hoc autem peccatum est lethale, cum magna Deo irrogetur iniuria. *Sect. 2. sententia haec recurret ad trutinam. Lessi. l. 2. c. 42. dub. 5. Valent. 2. 2. d. 6. q. 7. pun. 2. Reginal. d. l. 18. n. 79.*

39
Qui emittit
iuramentum
comminatio-
nem de in-
famia maiori boni,
aut non sit sub-
lata causa pro-
pter quam adimpleri
debeat; si causa
variata est, iuramentum
enim habet hanc
tacitam conditionem:
Nisi causa varietur.
Verum censetur variari
causa, quoties aduenit
causa non puniendi.
Quod si quis commi-
netur ex passione, & ira,
seu animo vindictae
inordinatae: non tenetur
iuramentum implere.
Quia iuramentum ut sic
non habet materiam bonam.
Reginal. l. 18. n. 56. Sayr.
in *Clauis* l. 5. c. 5. n. 2. Bonac. de legib. d. 4. q. 1. pun. 4. n. 3.

40
Iuramentum
cadens supra
promissionem
habentem ta-
citam condi-
tionem ex
intentione
iurantis, &c.
ipso promisso.
Quia iuramentum
sortitur eo modo
et conditiones actus,
super quem cadit.
Hinc qui iurauit, se
alteri centum solaturum,
potest uti compensatione
non soluendo, si alter
sibi totidem debeat.
Quia promissio
censetur facta cum
tacita conditione:
Nisi aliunde satis
fecero, vel compensa-
uero. Similiter qui
promisit aliquid
absenti cum iuramento,
potest promissionem
ante quam acceptetur,
reuocare. Quia
censetur facta cum
conditione: si
acceptet. Suar. de iuram.
l. 2. cap. 32. Sanch. l. 3. cap. 17. n. 15. Reginal.
l. 18. n. 34. Lessi. l. 2. cap. 42. dub. 7. Bonac. de iuram. q. 1. pun. 16. n. 2.

41
Iuramentum
in dubio
explicandum
est, ut quan-
tum fieri pos-
sit, minus obli-
get, seruata
verborum
proprietas.

In dubio iuramentum ita explicandum est, ut quantum fieri potest, minus obliget, seruata verborum proprietate. Vnde iuramentum, vel votum non ludendi (verbi gratia) intelligitur de ludo illicito, non vero de licito, qui recreationis causa suscipitur: nisi aliter conciliatur de iurantis, vel vouentis intentione. Quia ubi agitur de obligatione contrahenda, stricte interpretatio gerenda est. Ideo iuramentum restringendum est, ut quantum fieri potest, minus obliget. At si constet, iurantem, aut vouentem se voluisse obligare ad abstinendum à ludo licito, tenetur ex vi iuramenti abstinere. Porro intentio iurantis colligi potest ex fine, quo ductus est ad iurandum, aut vouendum abstinendam à ludo. Sanch. l. 3. cap. 17. & 18. Nauar. sum. cap. 12. num. 11. Manu. part. 1. cap. 188. num. 10. Reginal. l. 18. numer. 34.

CAPVT VII.

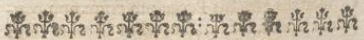
De Periurij poenis.

Quatuor Periurij poenas praescriptas inuenio. Prima ac praecipua est Infamia, que utroque iure tam Pontificio, quam Caesareo irrogatur. Ad hanc tamen infamiam contrahendam, duae debent conditiones concurrere, scilicet, quod solemniter iurando peierauerit: & quod postea in foro iudiciali sit de periurio publice condemnatus, ita ut sit à ferendo testimonio repudiandus. Pro iure Pontificio stat *can. Infames. 6. q. 1. can. Quicumque. q. 1. Pro Caesareo vero lex, si quis maior. C. de transact.*

Secunda est, Periurium assertorium rei praesentis vel praeterite iure ciuili puniuntur poena criminis stellionatus. Et ideo periurus ad tempus exulat. Periurium autem promissorium hanc etiam iure ciuili poenam habet, ut praeter infamiam periurus poenam contractus soluat, & actionem, omnemque conuenientis commodum amittat. *l. vi. ff. de crimi. stellion. si quis maior. Couar. ad c. Quamuis p. 1.*

Tertia est Periurium simplex priuato homini iniuriam, ac praedictum irrogans iure tur Pontificio poena depositionis ab Ordine, si Clericus sit, puniunt. Quod si falsum dixerit testimonium in iudicio, ultra depositionem in Monasterium detrahatur si laicus sit, & sit capitale crimen, qui falsum testimonium aduersus reum dixerit, puniendus erit eadem poena, qua reus ipse puniretur, si criminis confictus foret, si verò crimen capitale non sit, tum poena falsi in homine libero est deportatio, omnium honorum publicatio; in seruo autem ultimum supplicium. *Cum non ab homine, de iudic. c. si Episcopus d. 50. Couar. ad c. Quamuis, p. 2. §. 7. n. 6. de pactis in 6. Sayr. in Clauis l. 5. c. 9. num. 7.*

Quarta est Periurus priuandus est Beneficio. Attamen procedunt haec omnia in periurio ratione deficientis veritatis: non autem ratione deficientis iustitiae, aut iudicii. Ex periurio enim in istis nec infamia incurritur, nec à testimonio repellitur, nec depositione afficitur, nec Beneficio Ecclesiastico priuatur, si autem beneficiatus periurus sit veritatis defectu: collatio Beneficii ei facta, est ipso iure nulla. Quia periurus est infamis. Syluest. v. Periurium, n. 5. Sotus l. 8. de iust. q. 2. concl. 6. a. 3. Caiet. 2. 2. q. 89. a. 2. Filliuc. m. 15. c. 12. sine.

CAPVT VIII.

De modis, quibus obligatio iuramenti tollitur.

Obligatio iuramenti dupliciter tolli potest. Primo, impediendo, ne illa à principio inducat. Secundo, tollendo iam inducā. Verum impediri obligationem potest: & potest

Sect. I. De Præcepto II. Recept Sent. 110

obligatio iuramenti potest per legem: v. gr. lex statuat, ut iuramentum contractui, vel promissioni alicui adiectum sit irritum, & nullam inducat obligationem sic Tridentinum *ses. 25. c. 16.* videtur irritare renunciationem bonorum etiam cum iuramento factam ante duos menses præcedentes professionem. Alio modo impediri potest obligatio, quando prohibetur executio, ita ut sine peccato fieri non possit: quomodo putant multi, impediri obligationem pœnæ conventionalis sponſalibus appositæ, & iuramento confirmatæ. Bonac. *de iuram. q. 1. pun. 17. n. 1.* Lessi. *l. 2. c. 42. dub. 12.* Sanch. *l. 3. sum. c. 22. n. 11.*

47 Obligatio iuramenti iam inducta, quinque modis potest auferri. Mutatione materia, Condonatione, Irritatione, Commutatione, Dispensatione. Primum Mutatione materiae certum est, obligationem iuramenti cessare: v. gr. si materia fiat illicita. Quia iuramentum non est vinculum iniquitatis. Aut si materia fiat impossibilis. Quia ad impossibile nemo tenetur. Lessi. *l. 2. c. 42. dub. 12. n. 57.* Sayr. *in Clau. l. 5. c. 7. Azor. p. 1. l. 1. c. 9.*

48 Secundò tollitur Condonatione, seu relaxatione eius, in cuius favorem factum est iuramentum. Quia quivis potest condonare promissionem factam in suum commodum, etiam si in modum voti facta fuerit. Nam qui hoc modo vouet, aut iurat, censetur solum se obligare sub conditione tacita: si ille in cuius favorem iurat, velit acceptare. Illo igitur remittente, obligationem, aut nolente promissionem acceptare: iurans liber erit ab obligatione iuramenti. Ex gr. si voueas Deo, vel iures, te daturum Antoniam inopem, vel daturum illi dotem, ut melius nubat: ea remittente obligationem liber ab obligatione promissionis quamvis iurata remanebis. Sanch. *l. 3. sum. c. 20. n. 4.* Mann. *sum. p. 1. c. 244. n. 10.* Sylui. *2. 2. q. 89. d. 9.* Laym. *l. 4. tr. 3. c. 11.*

49 Tercio tollitur Irritatione facta per superiores, quibus subiecta est materia iuramenti. Hanc facultatem irritandi iuramenta, sicut & vota, etiam sine causa, habet pater respectu filiorum, superior respectu subditorum, dominus respectu seruorum, maritus respectu exoris in iis rebus, in quibus tales personæ sunt subiectæ. Quia nullus potest iurare in alterius præiudicium. Vnde omnes illi possunt iuramenta irritare, qui vota eiusdem materiae irrita reddere poterant. Sanch. *de matr. l. 6. d. 19. n. 10.* Sayr. *in clau. l. 5. c. 8. n. 5.* Reginal. *l. 18. n. 64. & 66.* Laym. *l. 4. tr. 3. n. 1. & 2.*

50 Monuerim tamen, iuramenta minorum haud posse à curationibus irrita reddi, quamvis hi possint vota realia eorum irritare, quatenus ipsorum administrationi officiant. Vnde minoribus non conceditur restitutio in integrum, dum ex contractu sunt laesi si iuramento illum confirmarunt. Quia iuramentum supplet ætatis defectum, eoque dispositione legis officit maiores. *l. 1. c. 2. c. si aduersus venditionem.* Lessi. *l. 2. c. 42. dub. 12. n. 61.* Secus dixerim de iuramentis impuberum: hæc enim poterunt à tutoribus irritari. Quia nihil iura in contrarium statuerent. *c. Pueri 2. 2. q. 5.*

51 Quartò tollitur Commutatione: ut si ille, cui factum est concedat aliud opus loco illius, quod Eschob & Mend. *Theol. Moral. Tom. IV.*

iuramento promissum est præstari. Verum quando talis commutatio est facta, iurans non tenetur ex vi iuramenti ad præstandum illud in quod facta est. Quia illud iuramento non promissum; sed ex pacto, quo illud loco alterius acceptauit. Secus autem est in commutatione voti. Quia dum acceptat quis commutationem, tacite Deo promittit id, in quod fit commutatio; quæ promissio cum Deo fiat, habet vim voti. Præterea omne iuramentum promissorium vel fit in honorem Dei, & sic continet Votum, vel fit in favorem hominis, & tunc vel acceptatur, vel non acceptatur. Si fiat in Dei honorem, ut si quis iuret, se auditurum sacrum, &c. commutari potest ab eo, qui simile votum potestate Ordinaria potest commutare: verbi gratia ab Episcopo, & aliis Praelatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos. Hi quidem possunt talia iuramenta, præter ea, quæ implicant votum Pontifici reservatum, mutare. Quia in illis dispensare possunt: commutare autem minus est, quam dispensare; nam dispensatio omnino remittit iuramenti obligationem: commutatio verò non item: sed vnum in aliud mutat vel æquale vel melius. Profectò ex potestate delegata Regulares, qui ex privilegio vota commutant possunt etiam iuramenta de eadem materia commutare. Quia iuramenti vinculum per se minus est, quam votum: at cui concessum quod maius est censetur etiam quod minus est, concedi. Lessi. *l. 2. c. 42. dub. 12. n. 57. & 58. & 59.* Bonac. *de iuram. q. 1. pun. 17. n. 7.* Sanch. *de matr. l. 8. d. 16. n. 7.* Mann. *p. 1. sum. c. 191. concl. 10.* Arag. *2. 2. q. 89. a. 12.* Ludou. *Lop. de voto. q. 5. n. 42.*

52 Commutatio iuramenti in æquale, vel minus bonum, quamvis fieri non possit sine auctoritate Praelati, aut alterius habentis ad hoc potestatem: in illud tamen, quod certum est, melius esse, unusquisque pro suo arbitratu commutare potest. Vnde omnia iuramenta extinguuntur Religionis approbatæ professione, sicut & vota. Quid si talia iuramenta cedant in commodum tertij? Certè si promissionis verba ad illum directa non sint, nullum ille ius acquirit. Si autem iuramentum fiat in favorem hominis & valide sit acceptatum, non potest commutari ab alio, ipso invito, nisi intercesserit iniuria, vel nisi hoc in instam illius poenam, vel nisi commune bonum ita flagitet. Quia superior non potest tollere ius alterius nisi vigentissima adsit causa: ille autem, in cuius favorem præstitum est iuramentum, ius per acceptationem acquisivit. Lessi. *l. 2. cap. 42. dub. 12. numer. 58.* Bonac. *de iuram. q. 1. pun. 17. num. 7.* Caiet. *2. 2. q. 88. a. 12.*

53 Quintò, tollitur iuramenti obligatio Dispensatione, seu abolitione. Hæc fit superioris auctoritate: & quidem summus Pontifex in omni iuramento potest ex causa rationabili, cessante tertie personæ damno, dispensare. Tolet. *l. 4. c. 23.* Arag. *2. 2. 9. 89. a. 9.* Episcopus autem ex causa, cum sibi subditis, non solum potest declarare quando dubium subest, an aliquid sub iuramento promissum sit debiti voti materia: sed etiam dispensare in omnibus iuramentis, quæ si essent vota, posset in illis dispensare. Quia vinculum iuramenti minus est, quam vinculum

lum voti: vnde qui potest à voto. absolvere, à iuramento etiam de eadem re. emissio absolvere potest. D. Tho. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 3. Sayr. in clau. l. 5. c. 8. n. 9. Filliuc. tr. 2. 5. c. 9. q. 9. Bonae. de iuram. q. 1. pun. 17. num. 11.

54
Prælati Regulares circa suos subditos, & qui Ordinum Mendicantium privilegia fruantur dispensare in iuramento possunt.

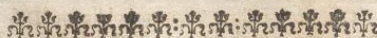
Prælati Regulares exempti ab Ordinario circa suos subditos in iuramentis dispensare possunt, sicut Episcopi. Imò etiam omnes confessores Ordinum Mendicantium, & alij Confessores Regulares, qui Ordinum Mendicantium privilegiis fruantur, ex privilegio Innocentij VIII. & Eugenij IV. possunt dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi: & consequenter in omnibus iuramentis, iuxta supra traditam rationem. Manu. p. 1. sum. c. 191. n. 10. Arag. 2. 1. q. 88. a. 12. Sanch. l. 4. sum. c. 51. n. 8. Sayr. in clau. l. 5. c. 8. n. 10. Porro privilegium Innocentij fuit tantum viæ vocis oraculum, & idèd hoc tempore annullatum per Bullam Urbani VIII.

55
Dispensans in iuramento sine causa, peccat, & in foro conscientie non est valida dispensatio.

Dispensans in iuramento sine causa rationabili peccat: nec in foro conscientie valida est dispensatio. Quia respectu illarum rerum, quæ exiure diuino, seu naturali pendent, non habet summus Pontifex supremam potestatem, sed tantum dispensatoriam, quæ data est in Ecclesiæ ædificationem, & non in destructionem. Causa verò dispensandi in iuramento elicienda est, vel ex gravitate operis, & imbecillitate iuratis: vel ex diminuta operis utilitate: vel respectu boni communis: & quæcunque causa sufficiens ad dispensandum in vo is, sufficit etiã ad dispensandum in iuramentis. Certè quòd causa nò est sufficiens, ad dispensandum, potest iuramentum partim relaxari, & partim commutari, habita causæ ratione. D. Tho. 2. 2. quest. 88. art. 12. ad 2. Caiet. ibi. Sanch. l. 3. cap. 19. numer. 4. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 7. pun. 4. Sylui. 2. 2. quest. 88. art. 12. concl. 4.

56
Causa iusta dispensandi in iuramento, quamvis sit in fauorem tertij emissum.

Denique causas iustas relaxandi iuramentum quamvis emissum sit in fauorem tertij, recenseo. Prima est, si metu, vel fraude sit extortum. Secunda, si alia iniustitia intercessit, vt cum vsurarius exigit iuramentum de vsuris soluendis: vel quando quis in contractu grauitèr est læsus, & coactus, illum iuramento confirmare, vel non aduertens læsionem spontè confirmauit. Tertia, in iustam poenam, quando is, cui præstitum est iuramentum est, meretur, vel quia iniquè exegit, siue quia commisit aliquid ob quod meretur bonis spoliari; vel quia contumax in Ecclesiâ obicitur. Quarta, si bonum commune id postulare videatur. Lessi. l. 2. c. 42. dub. 1. n. 6. Sylui. 2. 2. q. 8. a. 12. concl. 4. Bonae. de iuram. q. 1. pun. 17. num. 8.

DE VOTO.

CAPVT IX.

De Voti essentia.

57
Voti definitio. Et vis particula.

OTVM est Promissio Deo facta deliberatè, de meliori bono. Prima definitionis particula Promissio significat, votum non esse nudum propo-

tum boni operis in Dei honorem præstanti absque obligationis necessitate: etenim promissio si verè, & non fictè fiat, procedit ex voluntate se obligandi, ita vt promissario, id est, Deo ius acquirentur. Quod adeo est verum, vt si quis ignorans vim, & essentiam voti, velit vouere, non autem obligationem voti contraheret: re vera nec voueat, nec obligetur. Quia incogniti nulla voluntas: & error circa substantiam, ac essentiam rei vitiatur actum. Sanch. l. 1. de matr. d. 9. num. 3. & l. 4. sum. cap. 1. numer. 27. Suar. l. 1. de voto, cap. 3. numer. 3. & 7. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 6. pun. 1.

Si vouens animum se obligandi, ac verè vouendi habeat: licet non implendi, sed præuaricandi votum: nihilominus vota adstringuntur. Quia sicuti re ipsa accidere potest, vt aliquis castitatis voto obstrictus sit, castitatem tamen non seruaret: etiam hæc Deo voluntate separari possunt, vt aliquis voto obligatus esse velit ad castitatem seruandam, non tamen obligationi satisfacere. Sanch. l. 4. sum. c. 1. n. 2. 3. Sorus l. 7. de iust. q. 1. a. 2. Arag. 2. 2. q. 88. a. 1. concl. 3. Nauar. sum. c. 12. n. 27. Medina. l. 2. insitut. cap. 14. §. 6. Suar. l. 1. de voto, cap. 4. fine.

Altera definitionis particula, Deliberatè, dicit, ad votum, sicuti & ad quamlibet aliam promissionem, quæ obligationem pariat, requiri voluntatis consensum. Vnde colligitur votum validum non esse, quod ex subitaneo motu, vel animi passione iudicium, ac deliberationem perturbante, concipitur. Quia cum talianimi perturbatione ac indeliberatione neque mortaliter solet delinqui. Tanta autem animi deliberatio requiritur, ac sufficit ad taliter peccandum. Quapropter sicut ad peccatum mortale, ita & ad votum requiritur plena deliberatio intellectus. Palud. in 4. d. 38. q. 1. D. Antonin. p. 2. tit. 11. c. 2. ante §. 1. Nauar. sum. c. 12. n. 26. & 27. Sanch. l. 1. de matr. d. 8. n. 5. & l. 4. sum. c. 1. n. 2. Moli. 2. 2. de iust. d. 267. Suar. l. 1. de voto cap. 9.

Hinc colligo votum editum ex ignorantia siue errore tollente voluntarium, nullius roboris esse. Moneo tamen duplicem esse ignorantiam, aliam negatiuam positiuam aliam. Si ignorantia negatiua sit circa rei promissæ substantiam irritum est votum. Quia incogniti nulla est voluntas. Si autem solum sit circa accidentalialia rei promissæ, validum votum erit. Quia cum accidentalialia, seu circumstantiæ sint cõnexæ rei promissæ: ideo qui hanc voluntarie vouet, illas etiã consequenter vouisse cõtetur. Porro ignorantia positiua, siue error positiuus impedit voti valorè, nò tantum si circa substantialia rei promissæ versetur: sed etiã si circa accidentalialia, quæ secundum falsam voluntatis existimationem notabiliter obiectum immutat. Exemplum exhibeo ex Laymano citando: Ordinem Carthusianorum te voues ingressurum, existimans, in eo permissum esse caribus vesci, ita vt talis error sit antecedens, siue causa vouendi, quia eo seposito, minime voueres: voto non obligaris. Quia Religionem illà hand absolute vouisti, sed vt tali conditione afficta: quæ licet sit accidens obiecti, seu rei promissæ materialiter: pertinet tamen quodammodo ad substantiam obiecti formaliter, siue pro

Secl. I. De Precepto II. Recept. Sentent. 112

pro ut est in vouentis intentione. Laym. l. 4. tract. 4. ca. 1. num. 5. Suar l. 1. de voto. c. 11. Sanch. l. 4. sum. cap. 1. num. 4. Excipio votum professionis solemnis, quod instat matrimonij carnalis ob nullum errorem ad substantiam rei promissæ non pertinentem, infirmatur. Idem dixerim de votis simplicibus Societatis Iesu, quippe per quæ veri Religiosi constituuntur, & quasi spirituale cum Christo Domino matrimonium contrahimus, ut Santius citatus edocuit.

61 Tertia diffinitionis particula *Deo facta* significat, votum, si propriè sit loquendum, soli Deo fieri, cum sit actus latriæ, suæ Religionis, qua solùm Deū colimus. Quod si passim apud Doctores legas Sanctis, seu beatis in cælo vota nuncupari: duobus id modis expoluerim. Primò ad eum modum quo dici etiam solet, Tempia & altaria sanctis dedicari: quia Deo dicantur in honorem, seu memoriam sanctorum. Secundo promissio immediatè ipsi Sancto fieri potest ad honorem eius, & testificationem gloriæ, ac beatitudinis ipsius: tunc verò talis promissio sacra quidem est, & ad Dei cultum ordinata: sed non est propriè votum neque elicitive à virtutè Religionis, sed dulci, suæ obseruantie. Suar l. 1. de voto. c. 16. m. 9. & 17. Vbi addit, in quibusdam Religionibus dici: *Voueo Deo, B. Mariæ, & Sanctis*. Quod quidem eum sensum habere crediderim: Voueo Deo coram B. Virgine, & sanctis tanquam testibus, & aduocatis. Quarta demum diffinitionis particula, *De meliori bono*, materiam voti significat, de quo mox differemus.

CAPVT X.

De Materia voti.

62 **M**ateria nomen intelligo remotè res ipsas, quas ob honorem Dei nos facturos, aut omisso promittimus, proximè verò ipsam nostram operationem, seu omissionem Deo promissam: v. gr. Voueo, me elemosinam largiturum, ieiunaturum, non blasphematurum. Triplicem conditionem ad materiam voti requiri affirmo. Prima est, ut posita sit in vouentis potestate. Vnde colligò, factum alienū voueri non posse. Quia in vouentis potestate non est. Nec factum moraliter impossibile naturaliter. Quare irritum est votum nunquam venialiter delinquendi ob moralem eius impossibilitatem.

63 Secunda est, ut materia voti sit opus moraliter bonum. Quare opus seu diuina seu humana lege prohibitum, non potest cadere sub votum. Quia cum homini sit illicitum, Deo autem ingratum, non est capax promissionis, seu obligationis: ac consequenter nullum est votum rei malæ. Tolet. l. 4. c. 17. n. 1. Quærit autem, quale peccatum sit, rem malam Deo vouere: Dupliciter delinquit is, qui rem malam Deo vouet, proposito exequendi: videlicet, nõ tantum contrà iusticiam, aliã uero virtutem, cui opus promissum secundum se aduersatur, sed etiam contrà Religionem: & quidem mortaliter, si peccatum mortale Deo quis promittat, se patraturum: venialiter verò, si veniale. Syluest. v. votum. q. 4. Sotus de iust. l. 1. q. 1. art. 3. Mascob. & Mend. Theol. Moral. To. 1. p.

num. 10. 1. sum. c. 94. conu. 1. Tolet. citat. Caiet. v. Votum. art. 2. Armil. ibi, num. 1. Less. l. 1. cap. 40. num. 37. Sanch. l. 4. sum. c. 6. n. 9. Hi tamen excipiunt, si quis peccatum veniale Deo promittat, quasi ipsi placeat, & acceptum sit; fore hanc irrisumem Dei, & peccatum blasphemie mortalis.

Finis quidem est, una ex præcipuis circumstantiis, quæ votum assolent vitare: Alius autem est finis rei promissæ, alius verò ipsius vouentis. Prioris prauitas, cum se teneat ex parte obiecti, vitat materiam voti, & consequenter ipsum votum. Non sic prauitas finis posterioris votum infirmat. Quia tenens se duntaxat ex parte voluntatis, quam ad vouendum impellit, ipsam voti materiam, & reliqua substantialia, bona, & integra relinquit. Exemplum exhibeo: si aliquis vouit, se elemosinam daturum ad vanam gloriam captandam, ita ut elemosinæ largitio faciendæ, & vanæ gloriæ causa: nulla oritur obligatio voti. Quia malum est, elemosinam impertire causa instantiæ. Qui autem gloriæ aucupandæ gratia coram aliis vouit, se elemosinam largiturum, is rem bonam vouit, quamvis malè: idcircoque voti religione teneatur. Layman l. 4. tract. 4. cap. 2. num. 1. Caiet. l. 2. quest. 88. art. 2.

Opus ex se indifferens non potest esse materia voti, nisi bono, & congruo fine cohereretur. Quia tale opus in indiuiduo hoc ipso malum est: nam otiosum, & sine debito destitutum. Deinde etsi actum indifferenter in indiuiduo malum non esse: quia tamen vanus, & inutilis est, ideo votum de huiusmodi operè deridendum potius, quam seruandum. Vnde irrita sunt vota non nendi, die Sabbati in Deiparæ honorem. Non vescendi capite bouino in honorem D. Ioannis Baptistæ decollati: Non comedendi in festo S. Laurentij carnes assas; si interim vouenti facultas relinquatur aliis ferulibus operibus eodem die se occupandi, vel aliis carnibus vescendi. D. Antonin part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 4. Angel. v. Votum. §. 5. Caietan. 2. q. 8. art. 1. Medi. l. 1. in finit. cap. 14. §. 6. Nauar. sum. cap. 12. num. 28 & 37. Tolet. l. 4. cap. 17. num. 14. Sanch. l. 4. sum. c. 7. num. 6. Azor. l. 1. cap. 14. quest. 5. Certè eiusmodi abstinentiæ ad Diuos honorandos congruæ non sunt, sed potius superstitiosæ.

Opera bona, quæ sub præcepto sunt, possunt esse materia voti. Quia cum necessitas præcepti non est simpliciter dicta, sed solum ex suppositione finis, si homo à peccato declinare, vel animæ salutem seruare aut consequi velit: ac proinde voluntas simpliciter libera maneat, ad opus faciendum, vel omittendum: poterit ea magis determinari, & obligari per votum. Si quidem nihil obstat rem eandem ex diuersis obligationum capitibus esse debitam: & debitorem: pluribus ac diuersis vinculis adstringi. D. Thom. 2. 2. quest. 85. artic. 2. in corpo. Laym. l. 4. tractat. 4. capite 2. numero 9. & alij communiter.

Votum rei bonæ, sed propter finem temporalem seu indifferenter non est validum si finis omnino indifferens sit ipsius rei promissæ, principalis, ac totalis: verbi gratia si quis

64 Finis est omnis ex præcipuis circumstantiis, quæ votum assolent vitare: Alius autem est finis rei promissæ, alius verò ipsius vouentis. Prioris prauitas, cum se teneat ex parte obiecti, vitat materiam voti, & consequenter ipsum votum. Non sic prauitas finis posterioris votum infirmat. Quia tenens se duntaxat ex parte voluntatis, quam ad vouendum impellit, ipsam voti materiam, & reliqua substantialia, bona, & integra relinquit. Exemplum exhibeo: si aliquis vouit, se elemosinam daturum ad vanam gloriam captandam, ita ut elemosinæ largitio faciendæ, & vanæ gloriæ causa: nulla oritur obligatio voti. Quia malum est, elemosinam impertire causa instantiæ. Qui autem gloriæ aucupandæ gratia coram aliis vouit, se elemosinam largiturum, is rem bonam vouit, quamvis malè: idcircoque voti religione teneatur. Layman l. 4. tract. 4. cap. 2. num. 1. Caiet. l. 2. quest. 88. art. 2.

65 Opera bona, quæ sub præcepto sunt, possunt esse materia voti. Quia cum necessitas præcepti non est simpliciter dicta, sed solum ex suppositione finis, si homo à peccato declinare, vel animæ salutem seruare aut consequi velit: ac proinde voluntas simpliciter libera maneat, ad opus faciendum, vel omittendum: poterit ea magis determinari, & obligari per votum. Si quidem nihil obstat rem eandem ex diuersis obligationum capitibus esse debitam: & debitorem: pluribus ac diuersis vinculis adstringi. D. Thom. 2. 2. quest. 85. artic. 2. in corpo. Laym. l. 4. tractat. 4. capite 2. numero 9. & alij communiter.

66 Votum rei bonæ, sed propter finem temporalem seu indifferenter non est validum si finis omnino indifferens sit ipsius rei promissæ, principalis, ac totalis: verbi gratia si quis

K 3 voueat

temporalem,
seu indiffe-
rentem non
est valitum.

voueatur, se ieiunaturum, ut sumptibus parcat, nullum alium finem iustum spectans. Quia cum in moralibus species rei sumatur à fine: idem si finis rei promissae sit indifferens, totus actus ex obiecto indifferens erit, adeoque inepta materia voti. Sin autem aliquis rem bonam, verbi gratia eleemosynam, aut ieiunium voueat, tanquam medium, ut à Deo impetret rem temporalem, seu indifferentem, verbi gratia officium honorificum praedius matrimonium, vel in gratiarum actionem. Si obtinuerit: voto obligabitur. Quia haec à Deo tanquam eorum auctore petere, vel pro impetratis gratias agere, bonum est, & honestum. Angel. v. *Votum* §. 4. Sylvest. v. *Votum* 1. quest. 4. Sanch. l. 4. sum. cap. 7. num. 2. 5.

67
Tertia condi-
tio voti, ut
sit de meliori
bono.

Tertia conditio est, ut materia voti sit opus melius, quam oppositum. Quia cum Deo, cuius voluntas sanctificatio nostra est. 1. *Theol.* 4. magis placeat opus, quod maius, & melius, quam eius oppositum: sequitur, Deo placitum, seu acceptum non esse, si homo se obliget ad faciendum minus: hoc enim ipso se obligat ad omittendum oppositum, quod melius est, & Deo magis placitum. Quare talis obligatio, aut promissio Deo accepta non est. D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 2. Laym. l. 1. tr. 4. c. 2. n. 1. addens, validum esse votum quasi conditionale: Si lusero sine rixa & fraude voueo me lusurum. Si comedero, temperate comesturum est. Quia talia vota resoluntur in negationem: Voueo, me nihil inhoneste acturum. Suar. l. 2. de voto, cap. 8. n. 5.

68
Matrimo-
nium ordina-
re non est
voti materia.

Matrimonium ordinari non est voti materia. Quia status continentiae melior, ac beator est teste Apostolo 1. *Cor.* 7. Trid. sess. 24. c. 10. si quidem animus à curis secularibus & carnis voluptatibus liberum magis expeditum reddit ad seruandum Domino, Palud. in 4. dist. 38. q. 2. defin. 5. & omnes. Excipe nisi persona aliqua ob corporis fragilitatem, ac inueteratam peccandi consuetudinem, adeo sit ad lapsum carnis prona, ut vitorum prudentum iudicio consultum ei sit, statum matrimonij amplecti. Bel- lar. l. 1. de Monach. c. 14. Azor. l. n. c. 14. q. 9. Moli. 10. l. 1. tr. 1. d. 149. Sanch. l. 2. de matr. d. 4. n. 7. Sotus l. 7. de iust. q. 1. a. 3. Verum si aliquis pietatis intuitu erga puellam pauperem, vel miserabilem nempe meretricem, votum edidit, se eam ducturum; obligatur voto, non quidem absolute, ut eam ducat: sed conditionate, si aliquam ducere velit, hanc ducat; seu ne aliam ducat, quam istam: ad quod etiam ab Episcopo potest compelli, si votum fuit publicum. Henric. l. 1. 2. cap. 6. n. 5. Philiar. 10. 1. de offic. Sacerd. p. 2. l. 3. cap. 17. num. 3. & alij.

CAPVT XI.

De Voti obligatione.

69
Quid voto
promissum sit,
plene et obli-
gatum in eo in
Ecclesiastico
externo foro
potes ad id
compelli.

Fide est, teneri nos praestare, quod voto promittimus Isa. 19. *Colent eum in hostiis, & muneribus, & vota vobis Dominus; & soluem.* Deut. 23. si nolueris polliceri, absque peccato eris: quod autem semel egressus es de labijs tuis, obseruabis. Imo etiam in externo Ecclesiastico foro vouens ad executionem potest compelli, si constat edidisse. l. 1. 2. & 3. ff.

de pollicit. cap. Quod super, de fide instrum. D. Tho. 2. 2. q. 189. a. 3. ad 1. Quia ad Ecclesiasticum iudicium officium impedire pertinet, ne grauius crimina committantur, cuiusmodi est Sacrilegia voti transgressio. Sylvest. v. *Votum* 2. q. 19. Angel. v. *Votum* 3. §. 2. 6. Sanch. l. 4. sum. c. 11. n. 49.

Obligatio voti ex genere suo grauis est, & sub lethali piaculo. Quia tendit ad fidelitatem Deo ex Religionis virtute praestandam. 1. Timot. 5. *Habentes damnationem, quia praeter legem rationem fidem irritam fecerunt.* Tamen ob materiam leuitatem efficitur levis obligatio, & sub veniali piaculo. v. gr. si aliquis se ter *Pater, & Ave* recitaturum vouerit. Quia votum est quasi priuata quaedam lex, quam quisque sibi sponte imponit: adeoque eius obligatio ad modum aliarum legum est explicanda, ut ad eius grauitatem tum intentio ferentis obligationem, tum etiam materiae capacitas requiratur. Sotus l. 7. de iust. q. 2. a. 1. Nauar. l. 1. n. 40. Sa. v. *Votum* n. 15. Valent. 2. 2. q. 6. p. 4. Manu. 10. 2. sum. c. 99. concl. 3. Sanch. l. 4. sum. c. 12. n. 5. Tolet. l. 4. cap. 17. num. 10.

Votum in dubio interpretandum est secundum voluntatem & intentionem vouentis: quippe ex qua omnis vis, & mensura obligationis oritur. Si autem de vouentis intentione non satis constet, tum materia voti est inspicienda, & secundum eius naturam, & conditionem votum obseruandum. Quia quisque promittens praesumitur tali modo se obligari voluisse, sicuti rei promissae natura postulat. Si vero etiam voti materia inspecta, de vouentis voluntate dubium maneat, tum interpretatio fieri debet secundum verborum, quibus vltus est proprietatem, vel potius communem, & vltatam acceptionem. Quia verborum proprietate, vel communi acceptione obseruata, neque materia voti repugnante, strictam potius, quam amplam voti interpretationem in dubio fieri conuenit. Caiet. 2. 2. q. 88. a. 2. Sanch. l. 1. de matr. d. 18. & l. 4. sum. c. 11. n. 29. Suar. l. 2. de iuram. c. 32. & l. 4. de voto c. 7.

Profecto circa tempus, quo vota implenda sunt: si dies, vel tempus praefinitum est, ut ultra aliud executio voti non differatur: eo elapso votum continuè est in culpa: & tanto quidem maiore, quanto diutius exequi vouens sine causa iusta moratur. Addo, si vouens praevideat fore, ut tempore praefixo impedimentum incidat, debere eum ante exequi. Quia cum tempus praefixum sit tanquam terminus seu finis executionis differenda: si eo tempore votum impleri nequeat, debet ante illud tempus impleri: ne contra promissionem dilatio fiat ultra tempus praefixum. At si nullo definito tempore votum v. gr. eleemosynae danda absolute factum fuerit: debet illud vouens exequi cum primam commode possit. Quia hoc commune est omni promissioni absolute & non limitatae, ut statim obligatione pariat, & consequenter exequi debeat. Sanch. l. 4. sum. c. 11. n. 8. Suar. l. 4. de voto c. 14. n. 7. Valent. 7. 2. 2. d. 6. q. 6. p. 4. quaest. 1. n. 3. Sylvest. v. *Votum* 2. q. 1. Colligo ex Deut. 23. *Cum votum voueris Domino, non tardabis reddere: quia requirit illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum.*

Certe obligatio voti personalis est adeo, ut solum vouens, & non alia persona obligetur. Quia obligatio voti & coniunctae promissionis personalis est.

ex propriæ voluntatis consensu nasci debet: Ergo non alium quam ipsum vouentem obligat. Palud. in 4. d. 38. qu. 3. a. 1. Syluest. v. Forum. 1. q. 9. Sotus l. 7. qu. 2. a. 1. ad 5. Et fumi potest ex Pal. 65. Reddam tibi vota, quæ distinxerunt la-
bia mea. Hinc colligo, si Communitas (verbi gratia) alicuius pagi, votum edat quotannis peregrinationem instituendi, posterius eius non obligari ex vi voti, in quod non consenserunt; sed interdum ratione pacti, vel statuti, aut longæ consuetudinis obseruandi huiusmodi rem tanquam ex obligatione: dummodo approbatio Episcopi expressa vel tacita accedat. Colligo deinde, factum alienum voueri non posse, verbi gratia, alium ieiunatum, Religionem ingressum. Præterea teneri ipsummet vouentem votum implere, nec liberari, si per alium impleat. Quia vouens (vt suppono) factum proprium promittit: Ergo ad illud obligatur. At si quis votum suum implet implere non possit, non tenetur alium rogare, vel substituere, qui impleat, tamen si vouens, non absque culpa in huiusmodi impotentiam inciderit. Quia actus non se extendit ultra agentis intentionem: Vouentis autem intentio fuit se facturum, verbi gratia, oraturum, ieiunatum: Ergo si id præstare non potest, non tenetur aliud facere, puta, alterum rogare, & substituere. Cuncta hæc ex Vasquez, Sanch. Suarior, Syluest. D. Antonino, & aliis colligit Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 6.

Ad hæredes post aditam hæreditatem realium votorum obligatio transit. Quia hæres voluntariè adeundo, & acceptando hæreditatem defuncti, sicut comoda eius, & omnia iura acquirit: ita etiam onera, & debita, siue reales obligationes in se suscipit. Inter huiusmodi autem obligationes, est etiam votum reale, id est, promissio Deo facta alicuius rei in honorem ipsius præstandæ. Vota autem merè personalia defuncti non tenetur hæres implere. Quia hæres succedit defuncto, eiusque personam representat tantum in rebus commodis, siue iuribus pariter ac oneribus seu debitis. Hæredem. ff. de reg. iur. in 6. Non item in privilegiis, & obligationibus personalibus, id est, quæ personæ illius coherant. Excipio, nisi spontè se obligarit ad vota personalia defuncti exequenda. Vel nisi sub ea conditione hæres non necessarius sit institutus, vt talia vota exequatur. Ita Doctor. ad c. licet. de voto. Neque vota mixta hæres implere tenetur: nisi quod in his reale est, per se, & independentè à personali obligatione defunctus promittere intenderit. Id vero in dubio, & nisi ex rei promissæ natura coniectura capi possit, præsumi non debet. Palud. in 6. dist. 38. qu. 3. a. 3. conclus. 4. D. Antonin. p. 2. tit. 1. cap. 2. §. 5. Syluest. v. Votum 2. qu. 11.

Ad huius autem intelligentiam non te latet, triplex esse votum, Reale, Personale, & Mixtum. Reale est promissio Deo facta alicuius rei dandæ, vel expendendæ à vouente, verbi gratia, elemosynæ largiendæ, Ecclesiæ erigendæ. Personale est promissio Deo facta alicuius actionis, functionis, seu officij præstandi à vouente: verbi gratia, castitatem seruandi, orandi, ieiunandi. Mixtum est, quod ex utroque participat: si quis Deo promittat non solum rem aliquam suam, sed etiam propriæ personæ offi-

cium, siue functionem: verbi gratia, se propriis manibus Templum extructurum; suis sumptibus peregrinaturum: contra Fidei hostes profecturum. Igitur in voto reali, personali, ac mixto attendi debet, quidnam principaliter promittere vouentis animus fuerit. Constat autem (vt vidimus) ad vouentis hæredem post aditam hæreditatem, transire votorum realium obligationem, non autem personalium. Addo, nec teneri vota, ac legata pia præstare ultra vires hæreditatis: imò neque cum diminutione legitimæ necessariis hæredibus debita. Vota denique mixta implere non teneri, nisi quod in eis reale est per se, ac independentè à personali obligatione, defunctus promittat.

CAPVT XII.

De Voto Pœnali.

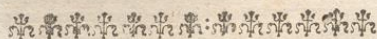
VOTUM Pœnale dicitur, cum quis minimè affectus est ad rem, quam in pœnam vouet: sed ideo eam promittit, si crimen commiserit, & à crimine retrahatur. Hoc duobus modis accidit. Primum, si duplex votum edat, videlicet rem aliquam absolui faciendi, vel omittendi, ad quam animus inclinatus est: si verò id non præstiterit, tum aliud ad quod animus inclinatus non est, tanquam in criminis pœnam, præstandi: verbi gratia, si voucas, te non fornicaturum, sin autem fornicationem gesseris, Religionem ingressum. Secundò, si sola pœna promittatur sub conditione si id, quod animus est præstare, præstitum non fuerit: verbi gratia, Voueo me elemosynam daturum, si lulero. Sanch. l. 8. de matrim. d. 10. num. 1. & l. 4. Sum. c. 2. n. 2. Azor. l. 11. c. 1. qu. 8. Ludou. Lop. p. 1. l. 1. sum. c. 44.

In voto verè pœnali, si res illa, quam vouens per se ac principaliter spectabat, impossibilis, vel Deo accepta non sit: tunc cadit etiam obligatio pœnæ. Quia vt accessoria promissa fuit: unde consequenter si res principalis præstanda non est, neque pœna locum habet. Exempli gratia, si aliquis vouit: Ni vindictam sumptero à tali inimico, vel si cum hoc homine, quo cum inimicitias gero, locutus, vel domum eius ingressus fuero, in pœnam ieiunabo, elemosynam impertiar: nulla est pœnæ subeundæ obligatio. Si obligatio voti validè emissi per dispensationem sublata fuit, tunc eo ipso cadit etiam obligatio pœnæ, licet de ea in dispensatione nulla facta fuerit mentio. Quia pœna habet ordinem ad transgressionem: At post dispensationem locum non habet transgressio voti: Ergo neque pœna. Quotiescumque aliquis ob ignorantiam, seu obliuionem, rem principalem perficere omisit, non tenetur pœnam præstare. Quia pœna locum non habet, vbi voluntaria transgressio non fuit. Laym. l. 4. tract. 4. c. 5. num. 1. & 3. citans alios.

Si quis vnicum votum ediderit, videlicet de pœna soluenda, si acciderit in posterum, vt blasphemia, aut peccatum simile committatur: in primis examinanda est vouentis intentio, quæ plerum

plurimumque esse debet, in perpetuum sibi interdici peccandi facultatem sub proposita poenae, ita ut quotiescumque transgressio illa fiat, de prima vice, si et plerumque in illigenam si, toties quoties blasphemia committitur. dicere peccandi facultatem sub proposita poenae, ita ut quotiescumque transgressio illa fiat, de prima vice, si et plerumque in illigenam si, toties quoties blasphemia committitur.

Si in posterum blasphemauro, voueo, me decem aureos pauperibus erogaturum, propria & non inusitata acceptione intelligi possunt de prima tantum transgressione: Ergo si votum de intentione sua dubitet, hanc benigniorem partem, ut potest non abhorrentem a sermonis proprietate & usu praeferre potest. *S. v. Votum. n. 26. Laym. l. 4. tr. 4. c. 5. m. 4.*

CAPVT XIII.

De Voto Conditionali.

VOTUM conditionatum dicitur id, ex quo obligatio oritur imperfecta, & suspensa: pendens nimirum a futuro euentu in conditionem appposito. Porro votum editum sub conditione euentus praesentis, aut praeteriti, verbi gratia, si pater meus vivit, si pater meus mortuus est, non est proprie conditionatum, Quia statim parit absolutam obligationem, si posita conditio existat: vel nullam obligationem parit, si posita conditio non existat. Item a definitione voti conditionati excludo illa vota, quae non proprie praefatam continent conditionem: sed determinationem temporis, in quo votum debeat impleri: verbi gratia, Voueo, me Religionem ingressurum, si pater meus moriatur. Quia perinde est, ac si dicam: Quando pater morietur Quam ob rem absoluta nascitur obligatio, licet executionis dilatio aliqua concedatur. *Sotus in 4. distincti. 19. qu. 2. artic. 1. Sanchez l. 4. Sum. cap. 23. num. 11. & l. 8. de matrim. d. 10. num. 4.* Praeterea licet votum conditionatum non pariat statim perfectam obligationem: parit tamen imperfectam, & suspensam, quae, eueniente conditione, perficitur, & absoluitur. Quia qui vouit conditionate, seruare tenetur propositum implendi voti, si conditio euenerit. Et non debet se interim, dum euentus conditionis speratur, inhabilem ad executionem voti reddere: verbi gratia, qui vouit se Religionem ingressurum, si pater ex India saluus redierit: is licet matrimonium inire non potest, licet pater longo tempore absit, donec de eius morte certior factus fuerit. *Navar. l. 3. consil. conf. 15. de voto. Sanchez l. 4. c. 23. Ex-*

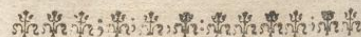
79. Votum conditionatum imperfectum & suspensam continet obligati non abest ex-pono.

80. Non peccat votum, si appositum conditionem contrahat obligationem.

Demum votum conditionatum interdum accipitur late, ut comprehendat etiam votum poenale. Interdum vero strictè, ac proprie, quae est promissio alicuius rei praestandae sub para conditione alicuius futuri euentus contingentis, non in criminis poenam: & de hoc voto ex instituto sermo est in praesenti.

Si per vouentem stat, quominus conditio impleatur, si conditio nulla lege praeccepta pendeat ex libera vouentis voluntate, non peccat, licet eam enitet ob hanc solum causam, ne voti contrahat obligationem: verbi gratia, Vouit quis eleemosynam se largiturum, si iurauerit, si luserit: non peccabit, etsi ideo à iuramento, seu ludo abstineat, ne voto obligetur. *Suar. lib. 4. de voto, cap. 17. assert. 1. Sanchez lib. 4. Sum. cap. 23. qu. vlt.* Quia cum vouens adhuc liber sit à voto, poterit eius obligationem subterfugere, vel impedire quocunque modo non illicito: Atqui licitum ei est non iurare, non ludere. Loquor autem de conditione, quae nulla lege praeccepta est: & suppono, vouentem noluisse se obligare ad conditionem implendam: verbi gratia, ad ludendum: sed solum ad rem praestandam, si conditio ex libera sua voluntate dependens, impleta fuerit. *Laym. l. 4. tr. 4. c. 6. m. 1.*

Conditio haec: Si patri placuerit, Religio- nem, verbi gratia, ingrediar, quoniam modo censeri debeat impleta, vel non? Certè si pater, re cognita, voto, primò consentiat, censetur in plena conditio, & obligatio, quae non tollitur, quomodo pater postea dissentiat. *Laym. l. b. 4. tract. 4. cap. 6. num. 1.* At si pater, re cognita, prius dissentiat, deficit conditio, & obligatio: etsi postea consentiat. *Sotus in 4. distincti. 19. qu. 2. artic. 3. Sylvest. v. Matrimonium, qu. 4. disto 3. Azor. lib. 1. cap. 15. qu. 9. Navar. Sum. cap. 23. num. 61. Veracr. p. 1. specul. artic. 19.* Si autem pater nec consensum, nec dissentium exprimat, ad alia signa, & coniecturam attendendum est. Quia in quibusdam personis, consideratis circumstantiis, taciturnitas significat maiorem animi indignè ferentis: in aliis vero tacitum consensum, vel saltem non repugnanti voluntatem. *Sylvest. vbi f. disto 4. Navar. citato numero 61.* Porro si pater expresse dicat, se quidem non contradicere, nec dissuadere: verum nec suadere, aut probatum consensum dare velle: tunc censeri debet conditio impleta, nisi constet, aliam fuisse mentem vouentis. *Sanchez inibi. Sylvest. & Veracr. Anton. Aucus lib. 5. institut. titulo 11. num. 54.*

CAPVT XIV.

De personis, quae possunt vouere.

MNIS homo viator tam pubes, quam impubes postea quam rationis omnino usus sufficiens ad voti naturam discernendam, fuerit assecutus, valide vouere potest, nisi aliunde sit impeditus. *D. Thom. 2. 2. quæst. 88. artic. 9. & Doctores communiter.* Vnde vota ante septimum ætatis annum

Secl. I. De Præcepto II. Recept. Sent. 116

annum emissâ irrita censetur, nisi probabilis-
sima coniectura suadeant, sufficientem ratio-
nis usum in tenera illa ætate non defuisse.
Contra verò post cõpletum septennium edita vo-
ta valida præsumuntur, quatenus est ex parte
votentis: nisi probabilia indicia ostendant, de-
fuisse rationis discretionem. Sanchez l. 1. de
matrim. d. 8. & 16. & l. 4. sum. capite 1. nu-
mero 14.

83
Ecclesia in
quibusdam
voti certam
formam re-
quiri, quæ non
obscure d.
sancti iuris.

Licet omnis homo ratione præditus valide
possit vouere: Ecclesia tamen in quibusdam vo-
tis certam formam, seu conditionem requirit,
quæ non obseruata, irrita vota sunt. Vnde in-
firmat vota solemnia, quæ ex gravi eoque in-
iusto metu fiunt: Item Religionis professio-
nem, quæ ab impubere editur. cap. Ad nostras,
de Regular. cap. 1. & 2. eadem tit. in 6. cap. Puella
20. quæst. 1. Hodie verò post Trident. sess. 24. c. 15.
irrita est professio, quæ fit ante decimum sex-
tum annum, vel ante tempus annuæ probatio-
nis ex ætate.

84
Non sunt
firma vota
calumniam in
vota pot-
estatis præiu-
dicium.

Vota firma non sunt, sed irrita fieri possunt,
si cadunt in præiudicium alienæ potestatis, cui
vontes subiecti sunt: verbi gratiâ Religiosus
suo Prælati: impubes patri, vel tutori: filius fami-
liam patri, vel aui, in cuius potestate existit: ser-
uus domino: coniux coniugi: debitor creditori:
denique omnis subditus superiori suo. D. Tho.
2. 2. quæst. 88. art. 8. Palud. in 4. dist. 1. 8. q. 4. art. 2.

85
Duplex af-
fectio depen-
dentiam a
voluntate al-
terius perso-
næ, erga qua
vtriusque enim
voluntas secundum
omnes actio-
nes suas quodammodo
subiecta est alienæ vo-
luntati. Altera dependentia est secundum quid,
ac veluti per accidens, videlicet ratione mate-
riæ, quæ alterius iuri, vel potestati est subiecta:
cuiusmodi dependentia cernitur in aliis perso-
nis alteri obligatis, nempe seruo, coniuge, Reli-
gionis nonito, filio familiæ pubere, &c.

86
Actiones Re-
ligiosæ, quæ
posse esse
materia voti
in quadrupli-
ci differentia
existunt.

Actiones Religiosæ, quæ secundum se, si-
ne ex obiecto suo spectatæ voti materia esse
possunt, in quadruplici differentia existunt.
Quædam sunt positæ in præcepto sue Dei, si-
cut Ecclesiæ: vt non mentiri, die festo exaudi-
re Missam: quo etiam spectant, quæ in Ordinis
regula continentur: vt statis temporibus ieiun-
are, &c. Quædam sunt positæ in consilio, &
omnino concessæ Religioso, ita vt non petita
licentia à Prælato eas possit exercere: vt ora-
re Deiparæ Litanias, terram in cella osculari,
&c. Quædam sunt prohibitiæ Religioso, vt eas
non exerceat sine Superioris facultate: vt supra
ordinis præscriptum ieiunare, peregrinari ad lo-
cum pium, &c. Quædam denique sunt, quæ li-
cet secundum se, & ex obiecto præcisè specta-
tæ, bonæ, & voti capaces existant tamen Re-
ligioso ob iustam causam sunt simpliciter pro-
hibitiæ, ita vt nec petita licentia à Prælato per-
mitti soleant: verbi gratiâ vt Monialis Claustra-
tis ad pium locum peregrinetur.

87
Omnia firmis
Religiosis vota
hanc rationem
conducunt
includunt.
Nisi Præla-
tus, re cogno-
ita contra di-
xerit.

Et quidem omnia firmè vota Religiosæ, vel
impuberis, etiam ea quæ sunt de actionibus
positis in præscripto consilio & ipsi absolute
concessis, imò & ea, quæ versantur circa actio-
nes in præcepto positas, vel Ordinis regula
præscriptas; eam tacitam in se conditionem
includunt; Nisi Prælati, re cognita, contradi-

xerit. Quia Prælati potestatem habet omnia
eiusmodi vota directe infirmandi, seu irrita
reddendi. D. Thom. 2. 2. quæst. 88. artic. 8. ad
3. & 4. Sorus lib. 7. de iust. qu. 3. artic. 1. Na-
uar. c. 12. sum. num. 65. Suar. l. 6. de voto, c. 7.
num. 7. Sanch. l. 4. sum. cap. 33. numero 7.
Ex quo fit etiam, ab initio irrita fore Re-
ligiosæ vota, si Prælati antè contraxerat,
ne ederentur. Excipio ea vota, quorum obli-
gationes potestati gubernatiuæ Prælatorum sub-
iectæ non sunt: verbi gratiâ, votum Religi-
onis strictioris ineunda. Suar. l. 3. de voto, c. 6.
num. 23. Sanch. citat. num. 2. Lessi. l. 2. cap. 40.
dub. 10. & 13. Quia professio Religiosa intel-
ligitur, nisi eam in melius commutare placeat.
Ceterum vota Religiosæ circa actiones bo-
nas & absolute non prohibitas, sed solum, ne
sine Prælati licentia perficiantur: tacite in se
hanc conditionem continent. Si Superior con-
senserit, siue licentiam dederit. Quia votum
potius ita interpretari oportet, vt valeat, quam
vt non valeat: At eiusmodi votum inualidum
esset, nisi subintelligeretur conditio, si supe-
rior faciendi operis, quod aliquo præstare
licet non possem, licentiam dederit: Ergo.
Nauar. c. 12. sum. num. 47. Sanch. l. 4. sum. c. 25.
num. 14. Hinc sequitur, Religiosum ex vi ei-
usmodi voti sui obligatum esse ad licentiam pe-
tendam. Quia qui voluntariè se obligat ad fi-
nem, censetur etiam se obligare ad medium,
sine quo finis haud potest obtineri. Azor. l. 11.
cap. 16. qu. 6. Manu. tom. 2. sum. c. 89. conclus. 3.
l. 3. de voto, cap. 6. num. 11. Excipe, nisi constet,
ne virtuale quidem fuisse vontentis intentio-
nem, obligare se, ad licentiam petendam; sed
solum ad rem promissam: verbi gratiâ, iei-
unium exequendum: item si vouens ignorabat
prohibitum esse ieiunare absque Prælati licen-
tia: neutro enim casu tenetur licentiam pete-
re. Sanch. citat. num. 6. Denique circa actio-
nes illas, quæ licet secundum se spectatæ bonæ
sint, & voti capaces, tamen Religioso prohi-
bitæ: vt monialis claustralis peregrinatio:
nihil speciale dixerim; siquidem vota circa ta-
lem materiam ab initio sunt irrita. Quia votum
debet esse de opere bono, imò meliore, quam
sit oppositum: sed agere contra Ordinis regu-
lam, vel contra iustum Superioris præceptum,
non est bonum; Ergo neque voti materia. Alia
verò tria actionum genera, possunt esse in
Religioso idonea voti materia, eo modo, quo
expolui. Laym. lib. 4. tr. 4. cap. 7. num. 56. & 7.
citans alios.

CAPVT XV.

De modis, quibus votum extinguitur,
nempe Irritatione, Commutatione,
& Dispensatione.

DUPLICITER tolli potest voti obli-
gatio. Primò nullius autoritate in-
terueniente: idque vel mutatione ma-
teriæ: verbi gratiâ, si materia ante honesta
fiat turpis, indifferens, vel maioris impedimen-
ti boni, ratione nouæ circumstantiæ, vel prohi-
bitionis

88
Duplicitè
tollit potest
voti obli-
gatio, nulla au-
thoritate in-
terueniente,
& interue-
niente au-
thoritate.

bitionis : vel si fiat impossibilis absolute, & moraliter : Vel desitione conditionis, à qua pendebat. Secundo autem interuentu humanae auctoritatis, quod tripliciter fieri potest, *Irritatione, Commutatione, vel Dispensatione*. Sanch. l. 4. Sum. c. 24. Filliuc. tract. 26. cap. 8. Lessi. l. 2. c. 40. & alij communiter.

89
Hinc varias
resolutiones
elicio.

Hinc hæc dogmata obserua : si votum diuidi possit, sed vnum in eo sit principale, reliqua verò accessoria tantum non per seorsim intenta, sed dependenter à priori tanquam ipsius appendices, ac modi : tunc si principale fiat impossibile, rueret etiam accessorij obligationem, non autem contra : exempli gratia, Vouit quis peregrinationem Romanam in cilicio, & ibi certi aliquid offerre ; si peregrinatio impossibilis fiat, non teneris cilicium subire, & impertire oblationem. At si cilicij gestatio impossibilis fiat ob aegritudinem, vel tributio oblationis ob paupertatem : non ideo vouentem à peregrinatione possibile excusari. Sanchez cap. 10. Bonac. d. 4. quest. 2. punct. 4. §. 4. Trull. l. 2. Decal. cap. 1. dub. 10. Si materia voti impossibilis fiat quoad partem tantum : tunc si commodè talis materia non potest diuidi, aut non solet : ad nihil vouentem teneri. Exempli gratia, Vouit quis excurrere Templum, si totum non potest, non tenetur ad partem. Heman. Busembau. in aureo suo libel. l. 3. tract. 2. cap. 3. dub. 5. At si commodè diuidi possit, & solet manere obligationem ad illam partem, quam potest. Exempli gratia, Qui non potest tota hebdomadè ieiunare, potest autem aliquot diebus, ad hoc tenetur si tota hebdomadè ieiunare vouit. Bonac. citat. punct. 7. §. 1. si autem vouentis culpa materia facta fuit impossibilis, inutilis, turpis, indifferens, vel impeditiua maioris boni : tamen postquam iam talis facta est : cessare voti obligationem, & sufficere, de culpa poenitere. Deum si concurrat duorum votorum incompossibilis obligatio, implendum esse id, quod præstantius est, & Deo gratius ; aliud verò cessare. At verò si æquale sit, aut vouens nesciat, quale sit melius : implendum esse, quod prius emisit : ac posterius rueri. Si & hoc nesciat, liberam esse electionem. Trull. l. 2. Decal. cap. 2. dub. 9. Busembau. l. 3. tract. 2. cap. 3. dub. 5.

90
Quoniam modo
votum ca-
dat ob irrita-
tionem.

Iam verò, quoniam modo votum per Irritationem corrumpat, exponam, si potestati dominatiue alterius sit subiecta alicuius voluntas, potest is subditi istius omnia vota qualiacumque sint, ad suum libitum sine vlla causa validè irritare directè, id est, potest velle, & pronunciare, vt illa vota nulla sint, ita vt nullo etiam casu postmodum reuiuiscat obligatio. Quia hoc ius prouenit ex iure positiuo, quo datur alicui legitima potestas dominatiua in alterius voluntatem. Sanch. l. 4. Moral. cap. 24. num. 3. & 31. & alij communiter. Attamen si absque causa vota irritant, delinquet proculdubio. Lessi. l. 2. de iust. c. 40. n. 75. Navar. Snar. Filliuc. quos refert, ac sequitur Busemb. l. 3. tract. 2. cap. 3. dub. 6. art. 1.

91
Pater, matris,
mater tutoris,
heres possunt
vota impu-
berum irritare.

Hinc colligo, patrem, & eius defectu, aum paternum, tutorem, imò etiam matrem, non tantum si tutrix sit, sed etiam in priorum defectu, & Magistrum, vel herum, posse directè irritare vota impuberum cap. Mulier 12. g. 2. cap. 1. & 2. 10. question. 1. capit. si quis, de reg. iuris. in 6. Porro impubertas iuxta iurum

præscripta finitur in masculis anno decimo quarto completo : in feminis duodecimo completo à die natalitij computado, vt sæpè monuimus. Sanch. l. 4. cap. 22. num. 30. & 31. Laym. l. 4. tr. 4. cap. 2. Bonac. d. 4. de voto, quest. 2. punct. 6. §. 2.

Vota Religiosorum (si nonitis excipias) etiam sub prædecessaribus emissâ, posse directè, præter summum Pontificem ; Abbates, Guardianos, Priores, & Rectores, (imo probabiliter Abbatissas) irritari affirmo. Quia dominatiua firmiter potestate. Exceperim tamen votum ad Religionem strictiorem transeundi. Quia hoc altiori subest potestati. Lessi. l. 2. c. 40. num. 75. Sanch. l. 4. Decal. cap. 24. num. 30. Binsfeld. 3. p. Euchar. cap. 9.

Maritus respectu votorum vxoris idem potest, dummodo id votum mariti iuri præiudicet. Quia rennente marito, & non proprium ius tuente, non potest votum illud Deo gratum existere. Laym. l. 4. tract. 4. cap. 7. Filliuc. tract. 26. cap. 8. quest. 8. Lessi. l. 2. cap. 4. dub. 10. num. 83.

Quis superior votum subditi semel irritauit. Si postea ipse nolit, seu irritandi illud voluntatem retractet : non ideo votum reuoluitur. Quia iam ex prima irritatione omnino euauit obligatio. Sa V. Irritatio voti.

Nullus eorum, quos posse irritare filiorum, nepotum, seu subditorum vota dixi, potest directè irritare vota emissâ ante subiectionem. Verbi gratia Maritus haud irritare valet vota, quæ ante matrimonium vxor emiserat. Quia, quando vouit subdita non erat. Facta verò intra subiectionis tempus de re implendo post tempus subiectionis : verbi gratia in pubertate, vel post mariti obitum possum irritare. Quia subditi sunt cum ea emittunt, & tunc superior, pater, aut maritus absolutam obtinet potestatem. Bonac. d. 4. g. 2. punct. 6. §. 1.

Dubitatur quis, an votum emisit tempore libertatis, an subiectionis : haud id potest superior irritare. Quia si fortè ante subiectionem fuit emissum, iure irritandi non fruebatur. Sanch. l. 2. quest. 21. Caramu. l. 3. cap. 1. d. 1.

Emisit quis votum subiectionis tempore potest quidem post illud irritari à superiore, verbi gratia cum impubes erat filius votum emisit, quod pater eo tempore non irritum fecit : adhuc autem post pubertatem à parente potest irritari. Quia subditi erat quando emisit. Quod verum putarim, etsi in pubertate illud ratificasset, putans ex errore esse firmum, secus tamen si infirmum esse nouisset, & independenter à priori ratificasset. Quia huiusmodi votum de nouo emissum esse censetur. Lessi. l. 2. cap. 40. dub. 10.

Prælati potest irritare votum subditi à prædecessore æquali vel inferiore confirmatum : non tamen à superiore. Quia in ea, quæ superioris ad ius pertinebant, ius inferior non habet. Bonac. d. 4. de voto, quest. 2. punct. 6. §. 3. Laym. infirmum. l. 4. tract. 4. cap. 7.

Quomodo autem vota indirectè irritentur, enuncio. Si alicui non quidem voluntas vouentis, sed voti materia sit subiecta, ita vt in hac ius habeat : is huiusmodi votum potest irritare, irritatione indirecta, hoc est eius obligationem suspendere in quantum suo iuri præiudicatur. Quia lex naturæ docet, quod nemo pos-

Secl. I. De Precepto II. Recept. Sentent. 119

fit alteri promittere aliquid in tertij præiudicium. D. Thom. in 4. dist. 38. quem omnes sequuntur.

100
Poteſt mater
& tutor poſſe
pubertatem
mutare filij
aut puelli
vota, quæ eo-
rum ſufficiunt
potentiæ.

Hinc colligo præter superius nominatos, poſſe matrem reſpectu filiorum puberum, quandiu manent in domo paterna nec ſunt emancipati: item tutorem puberis vſque ad annum vigefimum quintum: vota irritare in iis, quæ eorum poteſtati officiunt. Layman. l. 4. tract. 4. cap. 7. Idemque poſſe vxorem reſpectu mariti: verbi gratia ſi is voueat longiorem peregrinationem, habitare alibi, curare ſecurum licet ob caſtitalis amorem: aſſerit. Quia hæc derogant viæ ſociali, & vſui domini, quod in corpus mariti habet. Leſſi. l. 2. cap. 40. num. 81. Filliuc. tract. 26. num. 273. Item Dominos & heræ reſpectu famuli: vt ſi vouerit ieunium, quo fieret ineptus ad obſequia præſtanda. Quæ votum non eſt caſtitalis, vel brevis orationis. Leſſi. ibi, num. 86. Idem poteſt non ſolum Pontifex reſpectu omnium fidelium, ſed & Episcopos, & Princeps reſpectu ſubditorum, quando materia voti illis præiudicat. Denique ſuperiores reſpectu nouitiorum, in iis, quæ impediunt nouitiatu exercitamentum. Leſſi. dub. 13. numero 8.

101
Quæ vota non
ſunt ſuperiores
in ſollicitudine
ut iniuriæ.

Verum non poſſunt, ſuperiores irritare indiſcretè vota de re alias præcepta: verbi gratia non furandi. Quia nemini præiudicant. Neque vota implenda tunc quando eorum materia non erit amplius ſubiecta: verbi gratia vota ſeu implenda, cum erit liber, & coniugis, cum alter obierit. Vota denique indiſcretè tantum irritata reuiſcere aſſerit, ac obligare, quando alteri deſinunt præiudicium offerre. Quia ſolius præiudicij huiusce iure irritata fuere. Bonac. d. 4. de voto, queſt. 2. pun. 7. Laym. l. 4. tract. 4. cap. 7.

102
Si commutatio
voti non eſt
ſatis duplicem
ratio regu-
lam.

Iam verò quoniam modo vota per commutationem valeant tolli, explicarim, Commutatio eſt ſubſtitutio alterius operis honeſti loco illius, quod voto erat promiſſum ſub eadem obligatione. Vt autem licet commutatio fiat duplicem regulam obſerua. Primam: Ad commutationem voti requiritur Eccleſiaſtica authoritas, quando commutatio fit in paulò melius bonum; quod ſi notabiliter minus fit, miſceatur diſpenſatio. Et quando dubium eſt de boni æqualitate. Et quando fit in bonum æquale (ſcio aliquibus placere, ſufficere tunc propriam authoritatem: de quo ſect. 2.) Hæc quidem ſufficit ſine controuerſia ad commutationem in melius. Quia in meliori minus contineri, quis dubitet? Voco autem melius, quod eſt tale in ordine ad ſpiritualẽ vtilitatem vouentis, & Numini gratius. Secundam: Ad commutationem voti in æquale requiritur cauſa, licet minor, quam ad diſpenſationem. Quia diſpenſatio planè liberat à voti obligatione: commutatio verò aliud ſubrogat opus. Vnde ſi fiat in melius, nulla cauſa requiritur. Si autem in æquale, ſufficit in illud maior propenſio. Si verò dubitetur; an ſit æquale, ſufficit in implendo notabilis moleſtia. Leſſi. l. 2. cap. 40. & alij communiter.

103
Non poteſt
propterea au-
thoritate co-

Hinc hoc caſus reſoluo: Oratio quidem abſolutè eſt melior ieunio, non tamen licet propria authoritate hoc in illam commutare. Quia hic & nunc poteſt ieunium eſſe Deo

gratius, vt pote vtilius ad bonum ſpirituale mutari iuu-
huitæc vouentis carnis tentaminibus agita-
ti. Leſſi. l. 2. cap. 40. dub. 16. Sanch. l. 4. De-
cal. cap. 56. Omnia vota perſonalia propria
authoritate poſſunt in votum Religionis com-
mutari: Quia manifeſtè melior opus. Idem in
profeſſione omnia vota realia ipſo iure ſic
commutantur. Qui habet votum Religionis,
non poteſt illud propria authoritate commu-
tare in Episcopatus perfectioris quidem ſtatus
ſuſceptionem. Quia hic non efficit hominem
perfectiorem, quam Religio, licet perfectio-
rem eſſe ſupponat. Sic reſpondit Innocentius
III. teſte Bonac. d. 4. queſt. 2. pun. 7. Leſſi.
l. 2. cap. 4. dub. 16. num. 103. Layman. l. 4.
tract. 4. cap. 6. num. 15. Palus tom. 3. tract. 17.
d. 1. pun. 16. num. 2. Diana part. 6. tract. 6.
reſol. 62.

Qui habet facultatem diſpenſandi, habet
& commutandi: non tamen e contra. Quia
commutatio eſt pars diſpenſationis, qui au-
tem poteſt maius, etiam minus poteſt. Qui
autem habet poteſtatem commutandi tantum,
non poteſt id, niſi in æquali genere. Quod
quidem moraliter, & non ſcrupuloſè æſti-
mandum eſſe monet cum Layman. l. 4. tract. 5.
cap. 8.

Si is, cuius votum mutatum eſt, malit
deinde primum implere, id quidem poteſt.
Quid id eſt melius, vel æquale Et quia in ciuitationem, ad
fauorem facta fuit commutatio illa cum tacita
conditione, ſi ei placuerit. Leſſi. l. 2. cap. 40.
num. 97. Filliuc. tract. 26. num. 289.

Si voti à ſuperiore legitime commutata ma-
teria, ſeu opus fiat impoſſibile, vel indiſ-
crens: non tenetur vouens redire ad votum
prius. Quia omnino extincta fuit obligatio: &
ſicut ante commutationem, ſi materia ipſa
voti aut impoſſibilis, aut indiſcrens reddere-
tur, non tenebatur votum implere: ſic in
commutatione eodem iure fruatur. Layman.
l. 4. tractat. 4. cap. 8. Bonac. d. 4. queſtion. 2.
pun. 7.

Denique quoniam modo vota per Diſpenſa-
tionem aboleantur, enuncio: Diſpenſatio eſt
obligationis voti condonatio abſoluta, nomi-
ne Dei facta. Vt valeat iuſta cauſa requiritur,
qualis eſſet bonum Eccleſiæ, vel commune
Reipublicæ. Notabilis in voti obſervatione
difficultas. Imperfectio actus, vel leuitas, ac
facilitas, ex qua votum proceſſit. Suar. l. 6.
de voto, cap. 17. Filliuc. tract. 26. num. 260.
Bonac. d. 4. de voto queſt. 2. pun. 7. num. 24.
Layman. l. 4. tractat. 4. cap. 8. num. 5. Sanch.
l. 4. ſum. cap. 45.

Hæc verò ex communi doctrina communia
dogmata tradiderim. Cum cauſa non ſufficit
ad integram diſpenſationem, votum partim
diſpenſari, partim commutari poteſt. Quia
illa inſufficiens cauſa ad totalem diſpenſatio-
nem, eſt ſufficiens ad partem dum commuta-
tio ſupplet quod illa non potuit. Bonac. d. 4. commutari
de voto, queſt. 1. pun. 7. num. 24.

Poteſtas etiam delegata diſpenſandi in
votis, extenditur etiam ad vota iurata, & iu-
ramenta pia Deo ſoli facta. Quia licet iura-
mento confirmata ſint vota, ſub eadem ſpe-
cie voti continentur. Suar. l. 6. de voto, cap. 17.
Sanch. l. 8. de matr. d. 3.

Antè voti acceptionem, verbi gratia ſi
quis